

UPDATING 2010 VAN DE MILIEUVERKLARING VAN DE FOD ECONOMIE, K.M.O., MIDDENSTAND EN ENERGIE

BETREFFENDE ALLE OPDRACHTEN VAN DE FOD EN
DE LOGISTIEK VAN HET GEBOUW CITY ATRIUM C

NACE code: 84.11

INHOUDSTAFEL

Inleiding	5
1 De FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie	7
1.1 Voorstelling	7
1.2 Opdrachten en doelstellingen	8
1.3 Organigram	9
2 Het milieumanagementsysteem van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie	10
2.1 Fysieke perimeter van het milieumanagementsysteem Het City Atrium C	10 10
2.2 Opdrachten van de FOD Economie waarop het milieumanagementsysteem van toepassing is	11
2.3 Structuur en verantwoordelijkheden bij het milieumanagementsysteem	11
2.4 Schema van het milieumanagementsysteem	14
2.5 Communicatie	16
3 Milieubeleid van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie	17
4 De milieuaspecten van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie	18
5 Belangrijke milieuaspecten van de logistiek	19
6 Indicatoren voor de milieuaspecten van de logistiek	20
6.1 Elektriciteitsverbruik	20
6.2 Aardgasverbruik	21
6.3 Waterverbruik	23
6.4 Papierverbruik	24
6.5 Woon-werkverkeer	25
6.6 Dienstverplaatsingen	26
6.7 Aankopen	27
6.8 Afval	27
7 Milieudoelstellingen in verband met de logistiek	28
7.1 Vermindering van het elektriciteitsverbruik in het City Atrium C	28
7.2 Vermindering van het papierverbruik	29
7.3 Aankoop van milieuvriendelijke kantoorbenodigdheden	30
7.4 Milieuvriendelijkere publicaties	31

8	Belangrijke milieuaspecten van de opdrachten	33
9	Milieudoelstellingen in verband met de opdrachten	37
9.1	Algemene Directie Energie	37
	Project "Elektriciteit opwekken uit golfslag op het Continentaal Plat van België"	37
	Project "ODYSSEUS – MURE +"	38
	Project van Europese rondetafel over offshore windenergie	39
	Project van seminarie " Plug-In the Grid : can electric vehicles make a difference "	40
9.2	Algemene Directie Kwaliteit en Veiligheid	41
	Project "Belgische Afvalbeurs"	41
	Project "Kartering van de zeebodem in de exploratiezone 4 van het Continentaal Plat"	44
9.3	Algemene Directie Controle en Bemiddeling	47
	Algemene enquête "Vervalste kilometerstand"	47
	Algemene enquête "Informatiegegevens betreffende het brandstofverbruik en de uitstoot van CO ₂ "	47
10	Verklaring van de milieuverificateur over de verificatie- en valideringswerkzaamheden	48

INLEIDING

Onder de impuls van de federale regering heeft de Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie zich begin 2008 uitgerust met een milieumanagementsysteem met het doel om de Europese EMAS-registratie, een veeleisend label inzake milieubescherming, te verwerven.

De inbreng van een dergelijk managementsysteem heeft het mogelijk gemaakt om de stappen ten bate van het leefmilieu, die reeds jaren voordien werden gezet door het departement, beter te structureren.

De milieuanalyse die toen werd gemaakt, heeft gevolgen aan het licht gebracht die toe te schrijven zijn aan de logistiek van het departement, aan zijn activiteiten van administratieve aard, maar ook gevolgen die specifiek zijn voor de FOD Economie aangezien zij verbonden zijn met zijn opdrachten. Talrijke opdrachten van het departement hebben immers een positieve uitwerking op het leefmilieu, weze het onder de vorm van opdrachten in verband met regulering, controle of informatie.

Bijgevolg werd in 2008 tot een actieprogramma besloten, zowel voor de logistiek als voor de opdrachten. Dit programma werd nadien elk jaar aangepast volgens het principe van continue verbetering, dat wordt opgelegd door de Europese EMAS-verordening.

Op basis van dit programma en van het ingestelde managementsysteem van het leefmilieu heeft de FOD Economie midden 2008 de certificatie ISO 14001:2004 verkregen, vervolgens de EMAS-registratie met als toepassingsgebied het geheel van de opdrachten en de logistiek die verbonden is met het gebouw City Atrium C.

Dit gebouw herbergt zowat 540 medewerkers en groepeerde de diensten van de voorzitter en drie stafdiensten, de dienst Human Resources, de dienst Budget en Beheerscontrole die onder andere is belast met de logistiek van de FOD en de dienst Operationele Communicatie. Hier is tevens een operationele algemene directie gehuisvest.

Andere gebouwen zullen in de toekomst het toepassingsgebied van de certificatie ISO 14001 en de EMAS-registratie van de FOD Economie vergroten. Een gebouw met 500 medewerkers, dat in de nabije toekomst 800 medewerkers zal herbergen, wordt thans geïntegreerd in het milieumanagementsysteem.

Conform de Europese EMAS-verordening, heeft de FOD een milieuverklaring gepubliceerd in 2008, die een eerste keer werd bijgewerkt in 2009. Onderhavige uitgave is de tweede update van de verklaring en herneemt de gegevens van het jaar 2009 betreffende milieuprestaties van ons departement.

U zult er ook de stand van de voortgang op datum van 1 mei 2010 vinden van de projecten die in de vorige jaren werden aangevat om bepaalde prestaties van de FOD Economie inzake logistiek te verhogen, ofwel om het positief effect op het leefmilieu van bepaalde opdrachten te verhogen.

Om het lezen te vergemakkelijken, zijn de gegevens van 2009 en de stand van voortgang van de projecten die voorheen werden aangevat, op een gekleurde achtergrond geplaatst.

Zoals u bij het lezen van dit document zult kunnen vaststellen, begint de dynamiek inzake leefmilieu bij de FOD in het kader van de EMAS-registratie vruchten af te werpen : gevoelige dalingen van het verbruik zijn merkbaar in bepaalde domeinen en ecologischere bureaubenodigheden worden aan het personeel verstrekt. De projecten die een positieve weerslag van bepaalde opdrachten van de FOD op het leefmilieu beogen vorderen eveneens goed.

Een ander noemenswaardig feit is dat diensten zich op vrijwillige basis tot doel stellen om nieuwe projecten te ondernemen in het kader van EMAS, en zo terugkeren naar de oorspronkelijke geest van de Europese verordening die voorziet in "*de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem*".

Het eerste project dat dit jaar de EMAS-dynamiek moet integreren wordt voorgesteld door de stafdienst Operationele Communicatie. Het beoogt om het milieueffect van de publicaties van de FOD te verminderen, terwijl men de intern verleende dienst voortzet, ja zelfs verbetert, alsook de extern verleende dienst ten bate van de verschillende marktspelers.

Het tweede nieuwe project wordt voorgesteld door de Algemene Directie Energie. Het bestaat in het organiseren van een Europese rondetafel op hoog niveau teneinde de ontwikkeling van de windenergie te vergemakkelijken, inzonderheid in de Noordzee.

Ten slotte beoogt het derde nieuwe project dat wordt voorgesteld door de Algemene Directie Energie, om de verschillende medespelers te mobiliseren die noodzakelijk zijn voor de oprichting van een slim elektriciteitsnet, dat de integratie mogelijk maakt van de ontplooiing van de elektrische voertuigen. Hiervoor zal deze algemene directie in samenwerking met de FOD Mobiliteit en Vervoer, maar ook met de drie Gewesten van het land, een seminarie organiseren, genoemd "*Plug-In the Grid : can electric vehicles make a difference*".

U zult een completere beschrijving van deze nieuwe projecten vinden in deze milieuverklaring. Dit document is het centrale element van de communicatie van de FOD Economie inzake milieubescherming. Het is een blijk van reële transparantie aangezien zijn inhoud beantwoordt aan de vereisten van de Europese EMAS-verordening en dat het elk jaar door een onafhankelijk geaccrediteerd organisme wordt geverifieerd.

Ik wens u een aangename lectuur.

Réginald MASSANT
Voorzitter a.i van het Directiecomité

1 DE FOD ECONOMIE, K.M.O., MIDDENSTAND EN ENERGIE

1.1 VOORSTELLING

De Federale Overheidsdienst (FOD) Economie, K.M.O., Middenstand en Energie werd in 1934 opgericht onder de naam "Ministerie van Economische Zaken" (M.E.Z.). Tegen de achtergrond van de economische crisis leek het in die tijd aangewezen alle diensten die zich met de nationale economie bezighielden binnen één enkele organisatie samen te brengen.

De opdrachten en de structuur van het M.E.Z. ondergingen in de loop van de tijd veranderingen, vooral tijdens de vier grote institutionele hervormingen van 1980, 1988, 1993 en 2001. Zo werden een aantal specifiek economische materies, en meer bepaald de economische expansie, geleidelijk geregionaliseerd. De federale overheid behield alle bevoegdheden die essentieel waren voor de verwezenlijking van de economische en monetaire unie.

Vanaf 1999 werd begonnen met de hervorming van de Belgische federale overheid volgens het zogenaamde Copernicus-plan. Ook hierdoor veranderden de structuur en de werking van het M.E.Z.:

- er werd een algemene directie "Kleine en Middelgrote Ondernemingen" opgericht;
- er werd een nieuwe management-cultuur gecreëerd met de invoering van een mandaten-systeem voor de leden van het Directiecomité;
- het personeelsbeheer richtte zich geleidelijk meer op de ontwikkeling van de competenties van de ambtenaren en op loopbaanbegeleiding.

Naar aanleiding van deze hervorming veranderde de naam van het M.E.Z. in FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie.

Vervolgens ging men in 2004 van start met een "*Business Process Reengineering*" (BPR). Bij deze grootscheepse, twee jaar durende operatie werden de diverse interne werkingsprocessen van de FOD Economie geanalyseerd, met als doel deze processen te optimaliseren en een nieuwe werkdynamiek op gang te brengen.

Om de synergieën tussen de verschillende algemene directies en diensten alsook een grotere transversaliteit binnen de FOD te bevorderen en alle beschikbare competenties optimaal te benutten, werden twee manieren van werken ontwikkeld die de structuur van de organisatie overkoepelen:

- werken rond drie strategische pijlers die de drie hoofdtaken van de FOD Economie vormen, namelijk marktomkadering, economische ontwikkeling en economische documentatie en statistiek;
- werken met projecten voor tijdelijke en gestructureerde initiatieven, met behulp van professioneel informaticamateriaal voor opvolging en ondersteuning, het "*Project Management Office*" (PMO);

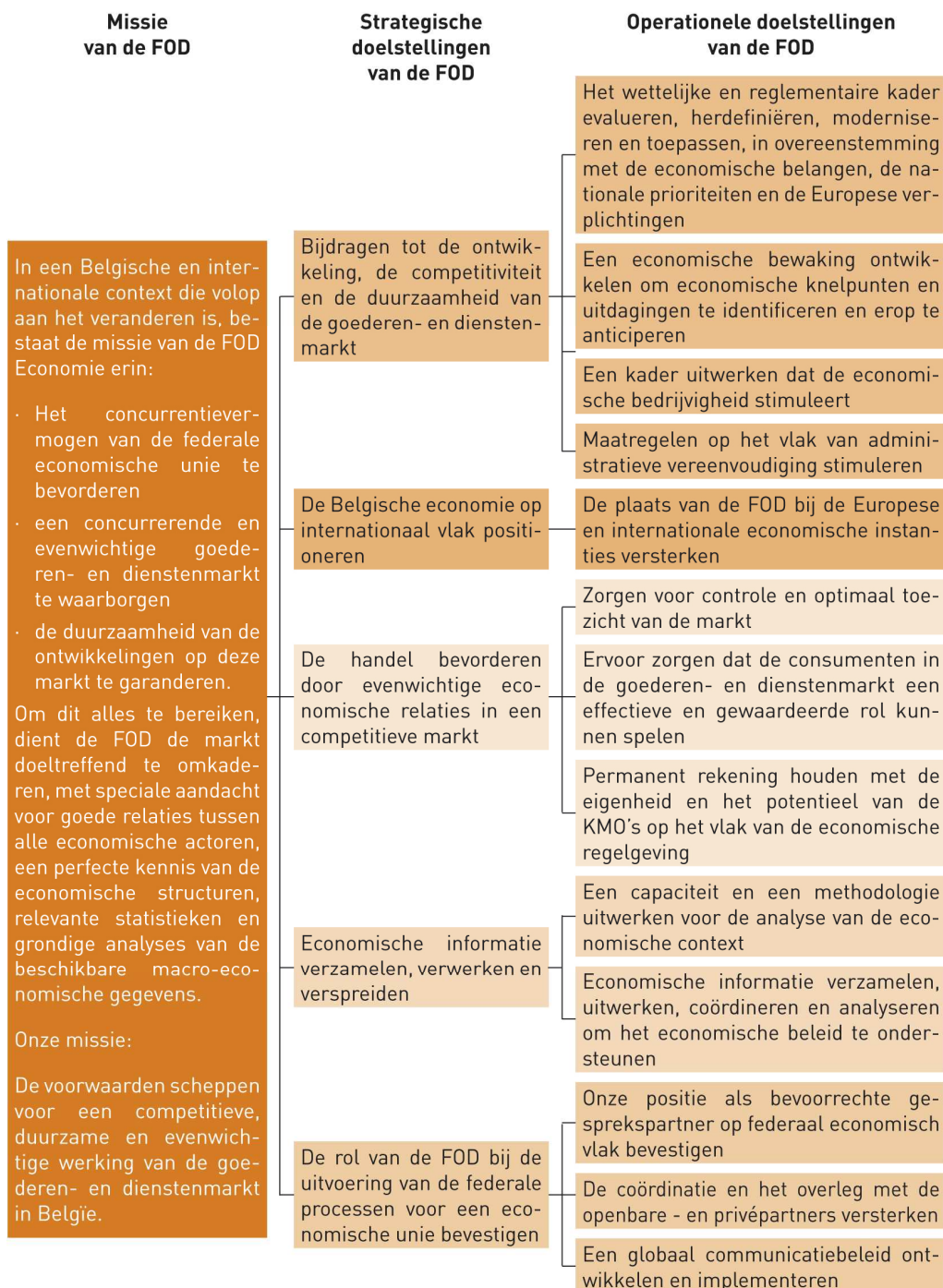
Steunend op een nieuwe manier van werken die de strategische rol van het Directiecomité versterkt, vanuit een nieuwe bedrijfscultuur, maar ook met meer aandacht voor de burger, bekleedt de FOD Economie vandaag een vooraanstaande plaats zowel bij de federale overheid als op nationaal en Europees economisch terrein.

De FOD Economie heeft momenteel bijna 2600 medewerkers in dienst, verspreid over 6 kantoren in de Brusselse regio en over 9 steden in de rest van het land.

1.2 OPDRACHTEN EN DOELSTELLINGEN

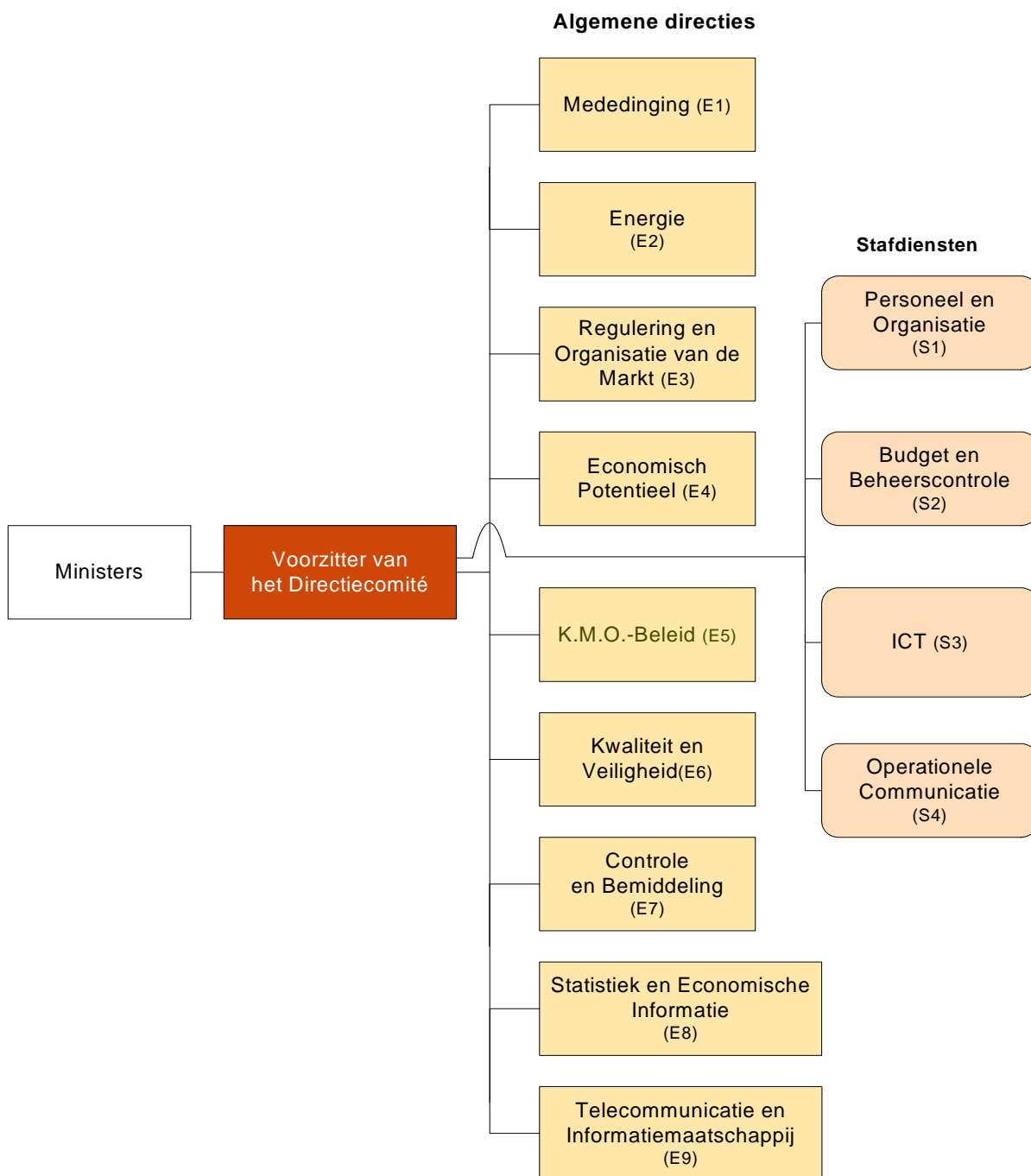
De belangrijkste opdrachten en doelstellingen van de Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie worden hierna samengevat. De strategische en operationele doelstellingen van de FOD worden bepaald in overeenstemming met het nationale en Europese economische beleid.

Schema 1.

1.3 ORGANIGRAM

Het organigram van de FOD, een dynamische structuur die constant aangepast wordt aan de evolutie van de economie, kreeg er recent twee nieuwe algemene directies bij, namelijk de algemene directie "Mededinging" en de algemene directie "Telecommunicatie en Informatiemaatschappij".

Schema 2.

2 HET MILIEUMANAGEMENTSYSTEEM VAN DE FOD ECONOMIE, K.M.O., MIDDENSTAND EN ENERGIE

2.1 FYSIEKE PERIMETER VAN HET MILIEUMANAGEMENTSYSTEEM

Het EMAS (Eco-Management and Audit Scheme), zoals beschreven in de Europese Verordening 1221/2009, staat open voor elke organisatie die haar algemene milieuresultaten wenst te verbeteren.

Om sneller in de EMAS-dynamiek te komen, werd besloten het toepassingsveld *stricto sensu* van het milieumanagementsysteem (MMS) te beperken tot een gebouw, namelijk het City Atrium C, gelegen aan de Vooruitgangstraat 50 te 1210 Brussel. De EMAS-registratie geldt dus voor dit ene gebouw.

Zoals in het volgende punt toegelicht wordt, geldt de beperking van het MMS tot een gebouw enkel voor de milieuaspecten die met de logistiek van de organisatie samenhangen.

Het gebouw biedt een aantal voordelen:

- het is een belangrijke vestiging van de FOD Economie in Brussel: er zijn in totaal bijna 540 ambtenaren in ondergebracht;
- het wordt enkel door de FOD Economie gebruikt;
- de FOD is voorlopig nog niet van plan uit dit gebouw te vertrekken, in tegenstelling tot een aantal andere gebouwen; de Regie der Gebouwen, die voor de huisvesting van alle federale overheidsdiensten instaat, werkt namelijk aan een rationalisatie- en renovatieprogramma voor de gebouwen; zo zal de FOD Economie bepaalde gebouwen verlaten om in andere gebouwen zijn intrek te nemen.

De instelling van een MMS in een gebouw zal nochtans niet beletten om milieuocties te voeren op andere sites van de FOD. De acties die worden gevoerd in de EMAS-site zullen qua resultaten worden beoordeeld, zonodig verbeterd en hun toepassingsveld kan worden verruimd tot andere vestigingen van de FOD Economie.

Deze strategie, waarbij een project eerst in één gebouw gerealiseerd wordt om daarna het toepassingsgebied ervan te verruimen, werd reeds voor de invoering van een MMS met succes toegepast voor de maatregelen die de FOD Economie voor 2008 heeft genomen op het vlak van milieubescherming (selectieve inzameling van onder meer papier en PMD). De invoering van een MMS moet de toepassing van deze strategie vergemakkelijken door een betere opvolging van de maatregelen en een nauwkeurige evaluatie van de resultaten.

Het City Atrium C

De FOD Economie betreft het gebouw City Atrium C aan de Vooruitgangstraat 50 te 1210 Brussel. Het gebouw vormt één onroerend goed samen met het gebouw ernaast, waar de FOD Mobiliteit en Vervoer gehuisvest is. De twee gebouwen zijn niettemin volledig gescheiden, enkel de parkeergarage is gemeenschappelijk.

Het gebouw is eigendom van een privé-eigenaar en wordt verhuurd aan de Regie der Gebouwen, die het ter beschikking stelt van de FOD Economie. Het onderhoud van het gebouw gebeurt door een onderaannemer van de eigenaar.

In het gebouw City Atrium C bevinden zich vooral kantoren, vergaderzalen, de Bibliotheek Queteletfonds en een cafetaria beheerd door de vzw "Sociale Dienst".

Het gebouw heeft een grondoppervlakte van ongeveer 3500 m². Het telt tien verdiepingen (de tiende verdieping is een technische verdieping) en een ondergronds niveau, en het heeft een totale oppervlakte van 23 137 m².

In de gemeenschappelijke parkeergarage met het aangrenzende gebouw beschikt de FOD Economie over 110 parkeerplaatsen en 20 fietsstallingen.

Er zijn ongeveer 540 ambtenaren ondergebracht in het City Atrium C, die voor de volgende diensten en directies werken:

- Bureau van de Voorzitter (T);
- Stafdienst "Personeel en Organisatie" (S1);
- Stafdienst "Budget en Beheerscontrole" (S2);
- Stafdienst "Operationele Communicatie" (S4);
- Algemene Directie "Economisch Potentieel" (E4).

2.2 OPDRACHTEN VAN DE FOD ECONOMIE WAAROP HET MILIEU-MANAGEMENT SYSTEEM VAN TOEPASSING IS

Om te bepalen op welke opdrachten van de FOD Economie het MMS van toepassing is, werd gekozen voor de eenvoudigste maar ook meest voluntaristische oplossing: alle opdrachten van de FOD worden als relevant voor het MMS beschouwd, ook de opdrachten van de algemene directies of van diensten die geen kantoren in het gebouw Atrium gebruiken.

Hiervoor zijn verschillende argumenten aan te voeren:

- in het City Atrium bevindt zich het Bureau van de Voorzitter, dat alle opdrachten van de hele FOD coördineert, begeleidt en controleert;
- in dat gebouw bevinden zich ook de stafdiensten – personeel, logistiek, communicatie – die de werkzaamheden van alle algemene directies ondersteunen;
- het splitsen van de opdrachten zou vaak een vrij artificieel resultaat opleveren en zou vooral metertijd voor problemen kunnen zorgen bij verhuizingen en interne reorganisaties van de algemene directies en hun diensten.

2.3 STRUCTUUR EN VERANTWOORDELIJKHEDEN BIJ HET MILIEU-MANAGEMENTSYSTEEM

Het Directiecomité van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie heeft tot taak de FOD te besturen in overeenstemming met het strategische plan. Het doet voorstellen over de werking van de FOD en het staat in voor de coördinatie van alle diensten en activiteiten van de FOD.

Het stelt de begroting voor, ziet toe op de toepassing ervan, keurt het personeelsplan goed en stuurt het voor akkoord naar de minister. Het Directiecomité is ook bevoegd voor de loopbaan van de ambtenaren.

Alle strategische beslissingen over het MMS worden door het Directiecomité genomen. Het Directiecomité keurt het milieubeleid goed, evenals de doelstellingen ter verbetering van de milieueffecten, het communicatieplan en de milieuverklaring. In het Directiecomité vindt ook de beoordeling door de directie plaats zoals voorgeschreven in de EMAS-verordening.

Drie leden van het Directiecomité spelen een bijzondere rol in het MMS.

De voorzitter van het Directiecomité staat er borg voor dat met de milieudimensie rekening gehouden wordt in de strategie van de FOD, in zijn organisatie en in zijn bestuur.

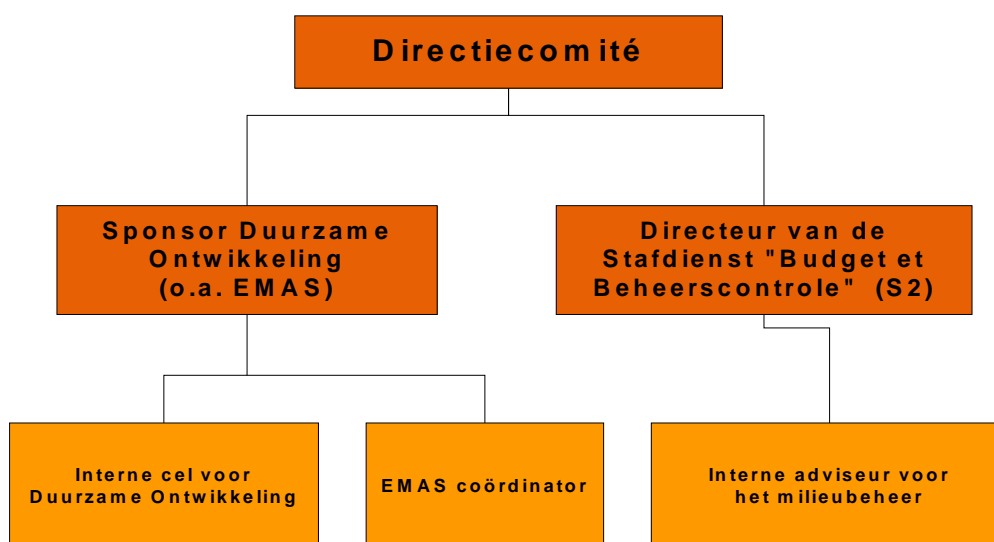
De directeur-generaal van de Algemene Directie Energie (E2) die door het Directiecomité, als sponsor, belast is met de opvolging van thema's in verband met duurzame ontwikkeling. Hij is daarom ook sponsor van het EMAS-project. Meer bepaald staat hij in voor de algemene organisatie van het MMS en de behandeling van de milieuaspecten van de opdrachten.

De directeur van de stafdienst "Budget en Beheerscontrole" (S2) speelt eveneens een belangrijke rol in het MMS. Zijn diensten staan namelijk in voor de aankoop van materiaal, het beheer van de gebouwen (verwarming, verlichting, afval, ...), dienstwagens, enzovoort. Meer bepaald staat hij binnen het MMS dus in voor de milieuaspecten van de logistiek van de organisatie.

De EMAS-sponsor en de directeur van S2 kregen van het Directiecomité het mandaat om in diens naam de documenten van het MMS voor intern gebruik (handleiding, procedures, formulieren...) goed te keuren.

De EMAS-sponsor en de directeur van S2 beschikken elk over een medewerker die zich specifiek aan het MMS wijdt, de EMAS-coördinator en de interne adviseur milieubeheer (zie schema 3).

Organigram van het milieumanagementsysteem

Schema 3.

In 2001 verwelkomde de stafdienst "Budget en Beheerscontrole" (S2) een nieuwe medewerkster die bij de FOD de functie op zich neemt van interne adviseur milieubeheer (verder in dit document, zoals in alle documenten van het MMS, wordt hiervoor de Nederlandse afkorting gebruikt: AMB voor interne Adviseur MilieuBeheer). Sedertdien heeft dit engagement een belangrijke voortgang mogelijk gemaakt wat logistiek betreft en dit alvorens een MMS formeel werd ingesteld.

De AMB is in het MMS belast met in het bijzonder de logistiek betreft.

Een medewerker van de EMAS-sponsor neemt de functie van EMAS-coördinator (CEMAS) waar. Meer bepaald staat hij in voor de algemene organisatie van het MMS en de behandeling van de milieuaspecten van de opdrachten.

Bij de behandeling van de milieuaspecten van de opdrachten werkt de CEMAS samen met de correspondenten "duurzame ontwikkeling". Deze correspondenten zijn leden van de interne cel Duurzame Ontwikkeling van de FOD: zij vertegenwoordigen er hun respectieve algemene directie of stafdienst.

AMB en CEMAS werken in onderling overleg samen om het voortbestaan van het MMS te waarborgen.

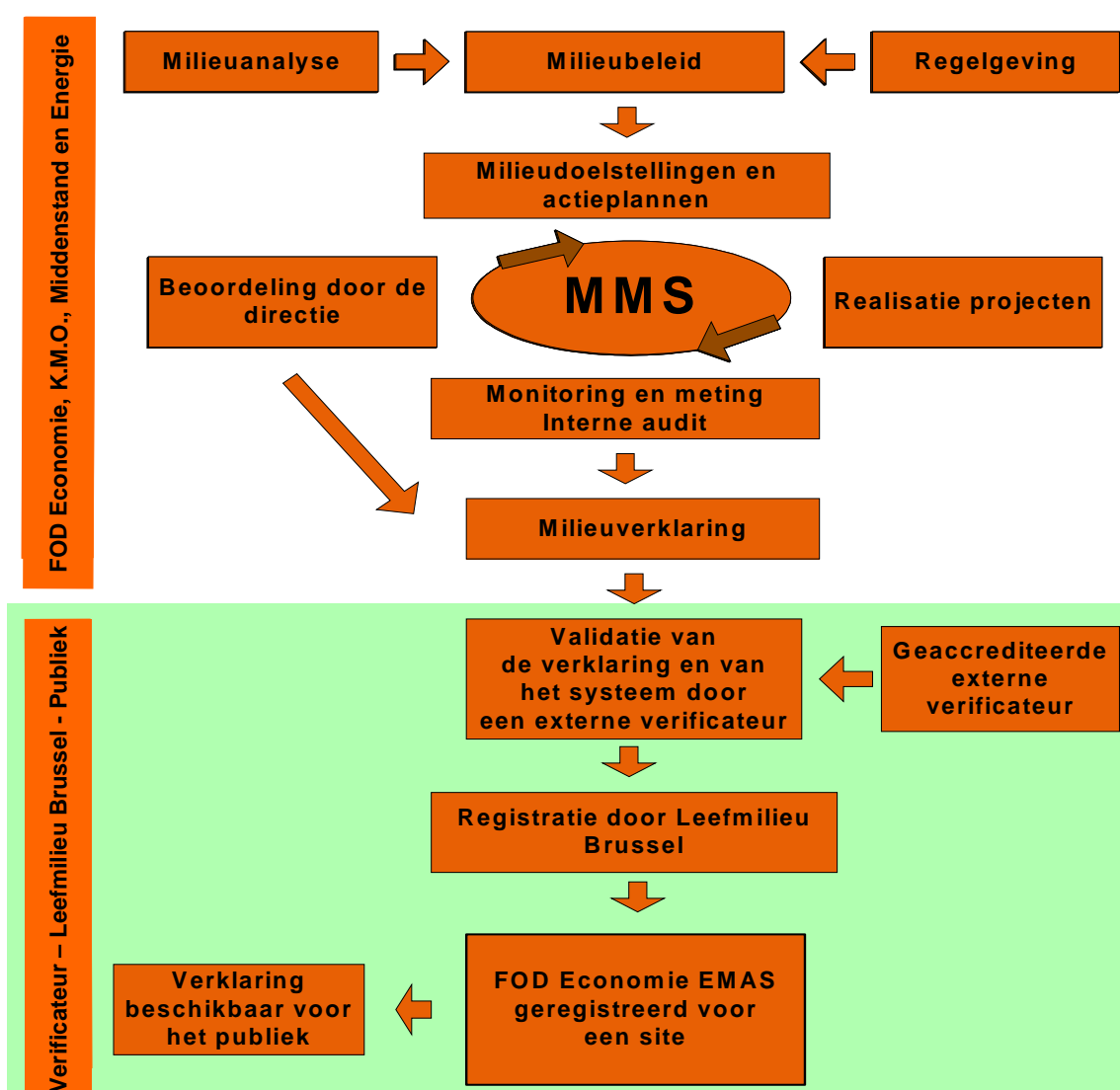

2.4 SCHEMA VAN HET MILIEUMANAGEMENTSYSTEEM

Met de invoering van een MMS streeft een organisatie naar een strikt beheer van haar milieuprestaties. De naleving van de EMAS-verordening vergt bijkomende inspanningen, aangezien het MMS voor een voortdurende verbetering van de prestaties moet zorgen.

Om het MMS uit te bouwen en in stand te houden, gaat men de milieueffecten van de organisatie bepalen, de verbeteringsdoelstellingen voor deze effecten vastleggen, projecten uitwerken om de doelstellingen te bereiken, de projecten verwezenlijken en de resultaten evalueren om eventueel correcties in het systeem aan te brengen. Dit proces dient men vervolgens geregeld te herhalen, waarbij telkens nieuwe doelstellingen vastgelegd worden, om zo te beantwoorden aan de voortdurende verbetering die door de EMAS-verordening wordt opgelegd.

In schema 4 hieronder wordt deze manier van werken beschreven, alsook het proces dat tot EMAS-registratie en de publicatie van deze verklaring leidt.

Schema 4.

De milieuanalyse vormt de eerste stap van elk gestructureerd milieuproject. Via de milieuanalyse kan men nagaan wat de milieueffecten van de FOD zijn, zowel vanuit logistiek oogpunt als vanuit het oogpunt van zijn opdrachten. De analyse kan niet alleen de sterke punten van de FOD aanhalen, maar kan ook eventuele zwakke punten aan het licht brengen. De milieuanalyse wordt regelmatig geactualiseerd om eventuele interne veranderingen (nieuwe organisatie, nieuwe opdracht, nieuw materiaal ...) of externe veranderingen (gewijzigde reglementering...) weer te geven.

Overeenkomstig de EMAS-verordening wordt absolute prioriteit verleend aan het in overeenstemming brengen met de milieuwetgevingen, mochten op dit vlak tekortkomingen worden vastgesteld.

Op basis van de milieuanalyse, maar ook van de verantwoordelijkheden van de FOD ten opzichte van de samenleving, bepaalt het Directiecomité een milieubeleid dat de strategische visie vormt waarin het MMS moet passen.

Om het goedgekeurde beleid in de praktijk om te zetten, legt het Directiecomité vervolgens doelstellingen vast ter verbetering van de milieueffecten op de terreinen die bij de milieuanalyse als belangrijk werden beschouwd. Deze doelstellingen worden vertaald in concrete actieplannen zowel voor de logistiek als voor de opdrachten van de FOD.

Met de uitvoering van deze actieplannen ter verbetering van de milieueffecten staat of valt het MMS. De uitvoering verloopt gestructureerd, zodat duidelijk is welke taken en verantwoordelijkheden iedereen heeft en welke behoeften er eventueel zijn op het gebied van opleiding, communicatie, materiaal...

De resultaten van de acties ter verbetering van de milieueffecten worden met regelmaat en methodisch opgevolgd via indicatoren die in de mate van het mogelijke bepaald worden. Dankzij geregelde interne audits kan men oordelen of de procedures en andere instructies op milieuvlak doelmatig zijn en of ze toegepast worden.

Minstens eenmaal per jaar, bij de evaluatie van het MMS, voert het Directiecomité de beoordeling door de directie uit.

Deze evaluatie, op basis van de resultaten van de audits en de analyse van de indicatoren, moet een antwoord bieden op de volgende vragen:

- Moeten er in het milieubeleid van de FOD zaken gewijzigd worden?
- Is het MMS nog steeds aangepast aan de eigen filosofie en aan de organisatie?
- Zijn de afgesproken milieudoelstellingen bereikt, en zoniet, welke maatregelen moeten er genomen worden?

Om aan de opgelegde voortdurende verbetering te voldoen en als het nodig is, bepaalt het Directiecomité, op voorstel van zijn leden, geregeld nieuwe milieudoelstellingen. Het beslist ook over het opleidingsplan en over het communicatieplan.

2.5 COMMUNICATIE

De communicatie over het MMS, zowel intern als met onze externe partners en met het publiek, wordt ondersteund door de stafdienst "Operationele Communicatie" (S4).

Om de communicatie te structureren, wordt er jaarlijks in samenwerking met S4 een communicatieplan opgesteld, dat door het Directiecomité wordt goedgekeurd. Dat plan bevat de belangrijkste acties, maar kan in de loop van het jaar aangevuld worden naargelang de nieuwe behoeften die bijvoorbeeld bij de audits naar boven komen.

Voor de interne communicatie wordt de voorkeur gegeven aan elektronische communicatiemiddelen, om papierverspilling te vermijden. Aangezien een aantal ambtenaren echter niet permanent over een computer beschikt, wordt in bepaalde gevallen toch op papier gecommuniceerd om het voltallige personeel te informeren of te sensibiliseren.

Zo ontving elk personeelslid van de FOD een milieugids, met de verschillende instructies over het milieubeheer bij de FOD, of met aanwijzingen waar deze instructies gemakkelijk te vinden zijn. Het is de bedoeling dat iedereen deze gids bijhoudt.

In het kader van de externe communicatie van de FOD Economie, dat wil zeggen met onze partners en met het publiek, neemt de voorliggende milieuverklaring een belangrijke plaats in. Conform de EMAS-verordening wordt de milieuverklaring jaarlijks bijgewerkt en om de drie jaar herzien.

Alle belangrijke informatie over het MMS is voor alle personeelsleden beschikbaar op het intranet. De milieuverklaring en het milieubeleid staan ook op onze internetsite.

Indien nodig kan men een papieren versie van de milieuverklaring en/of bijkomende informatie over ons MMS aanvragen bij de EMAS-coördinator (mail: &emas@economie.fgov.be – adres: Algemene Directie Energie, Koning Albert II-laan 16, 1000 Brussel).

Milieuklachten over het City Atrium C kan men eveneens bij de EMAS-coördinator indienen.

3 MILIEUBELEID VAN DE FOD ECONOMIE, K.M.O., MIDDENSTAND EN ENERGIE

Jaren geleden reeds, toen nog als Ministerie van Economische Zaken, verbond de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie (de FOD) zich ertoe de milieueffecten van zijn logistieke activiteiten te verbeteren. Dit doel werd in talrijke concrete maatregelen omgezet, zowel op het vlak van personeel als op het vlak van materiaal.

Door het invoeren van een milieumanagementsysteem (MMS), zoals beschreven in de Europese EMAS-verordening, zet de FOD een nieuwe stap in het kader van zijn verantwoordelijkheid t.o.v. de huidige samenleving en vooral ook t.o.v. de toekomstige generaties.

Het MMS wordt gesteund door het Directiecomité, en meer bepaald door de Voorzitter van het Directiecomité, die er borg voor staat dat de milieudimensie opgenomen wordt in de strategie van de FOD, in de organisatie en in het beheer ervan.

Met voldoende mensen en materiaal en met waarden als doorzichtigheid en rechtlijnigheid, die ons departement na aan het hart liggen, moet het MMS ervoor zorgen dat:

- milieuvervuiling vermeden wordt;
- milieuwetgevingen nageleefd worden;
- milieueffecten voortvloeiend zowel uit de opdrachten als uit de logistiek van de FOD voortdurend verbeterd worden.

De voorwaarden scheppen voor een concurrerende, duurzame en evenwichtige goederen- en dienstenmarkt vormt de missie van de FOD. Binnen deze context vervult de FOD talrijke opdrachten op uiteenlopende gebieden die de gehele economie van het land bestrijken. Gezien de verwevenheid van economie en milieu, twee van de pijlers van de duurzame ontwikkeling, hebben vele van deze opdrachten ook een positief milieueffect.

Initiatieven nemen die dit positieve effect versterken, en in de praktijk laten zien dat milieubescherming en duurzaam economisch beleid onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, vormen twee wezenlijke streefdoelen van de verbintenis die in dit milieubeleid tot uiting komen.

Bij de opdrachten van de FOD wordt er speciaal de aandacht op gevestigd dat de effecten van de druk op ecosystemen op middellange en lange termijn gezien moeten worden en dat ze vaak onomkeerbaar zijn. De economie kan zich niet duurzaam ontwikkelen als de natuurlijke hulpbronnen schaars worden of als de grenzen van het leefmilieu overschreden worden, zij het op lokaal of globaal niveau.

Vanuit logistiek oogpunt is het de bedoeling dat de FOD dankzij de invoering van een MMS zijn milieuprestaties nog verder kan verbeteren. Om deze verbetering te realiseren, met een even goede of zelfs betere dienstverlening aan burgers en ondernemingen, is de medewerking van alle personeelsleden noodzakelijk. De verbetering moet plaatsvinden op terreinen waar significante milieueffecten vastgesteld werden en waar mogelijke maatregelen duidelijk naar voren komen, of het nu gaat om het gebruik van natuurlijke hulpbronnen, de productie van afval of de uitstoot van vervuilende stoffen, waaronder broeikasgassen.

Er dient gezorgd te worden voor systematisch en doelmatig overleg met onze overheids- en privépartners, zodat de FOD zijn rol van groeimotor ook op milieugebied kan vervullen.

Beleid aangenomen door het Directiecomité op 11 december 2007.

4 DE MILIEUASPECTEN VAN DE FOD ECONOMIE, K.M.O., MIDDENSTAND EN ENERGIE

De term milieuaspect wordt door de EMAS-verordening gedefinieerd als "een element van de activiteiten, producten of diensten van een organisatie dat milieueffecten heeft of kan hebben".

De eerste stap bij het uitbouwen van een milieumanagementsysteem (MMS) bestaat erin een milieuanalyse uit te voeren, dat wil zeggen een analyse van alle milieuaspecten en de eruit voortvloeiende gevolgen.

Bij het analyseren van de milieuaspecten van de FOD Economie wordt een onderscheid gemaakt tussen de aspecten die met de logistiek van de organisatie samenhangen en de aspecten die aan de opdrachten van de FOD verbonden zijn. De aard van de aspecten, maar ook de manier van beheren rechtvaardigen dit onderscheid.

De aspecten in verband met de logistiek zijn niet eigen aan de FOD Economie, aangezien het typische aspecten zijn voor elke administratieve bedrijvigheid (verlichting en verwarming van kantoren, gebruik van computers en printers, verplaatsing van personeel ...). Ze worden centraal beheerd door een stafdienst.

De aspecten in verband met de opdrachten van de FOD daarentegen zijn eigen aan de FOD aangezien het deze opdrachten zijn die de FOD onderscheiden van de andere overheidsbesturen en meer in het algemeen van de andere organisaties van de tertiaire sector. Bovendien worden deze aspecten beheerd door verschillende afdelingen, de algemene directies, die elk specifieke opdrachten hebben.

Dit onderscheid tussen de logistieke aspecten en de aspecten die met de opdrachten samenhangen, genoot de voorkeur boven het onderscheid tussen directe en indirecte milieuaspecten in de zin van de EMAS-verordening.¹ Dat onderscheid is namelijk vaak vrij moeilijk te maken en kan niet als geheel toegepast worden op alles wat de logistiek of de opdrachten betreft. In beide gevallen namelijk worden sommige aspecten binnen de FOD zelf beheerd, terwijl voor sommige andere aspecten de FOD in het beste geval enkel kan proberen enige invloed uit te oefenen.

De invloed die de FOD op zijn milieueffecten kan uitoefenen, is dan ook een van de factoren die hierna gehanteerd zullen worden om te bepalen welke aspecten belangrijk zijn, met andere woorden, welke aspecten aandachtig moeten opgevolgd worden en waarvoor een actie ter verbetering van de milieueffecten kan overwogen worden.

¹ Een direct milieuaspect wordt in de EMAS-verordening omschreven als "een milieuaspect dat samenhangt met de activiteiten, producten en diensten van de organisatie zelf, waarover zij een directe beheerscontrole uitoefent", terwijl een indirect aspect wordt omschreven als "een milieuaspect dat kan voortvloeien uit interactie van de organisatie met derden en waarover de organisatie tot op zekere hoogte invloed uitoefent".

5 BELANGRIJKE MILIEUASPECTEN VAN DE LOGISTIEK

De analyse van de milieuaspecten van de logistiek gebeurt in twee stappen. Eerst wordt een zo volledig mogelijke inventaris gemaakt van alle milieuaspecten van de logistiek, daarna worden de belangrijkste aspecten onderscheiden volgens 4 criteria:

- er bestaan wettelijke of andere milieuvoorschriften (ministeriële omzendbrief, maatregel van het federaal plan voor duurzame ontwikkeling); de naleving van wettelijke voorschriften wordt uiteraard als een eerste vereiste beschouwd;
- er zijn ernstige effecten vanwege dreigend gevaar en/of van de vloed aan geïncrimineerde materie;
- er bestaan situaties die men onmiddellijk dient stop te zetten, in een min of meer nabije toekomst dient te veranderen, of louter in de gaten dient te houden;
- de FOD heeft er invloed op; kiezen voor een project ter verbetering van de milieueffecten op een gebied waar de FOD een zekere invloed kan uitoefenen in plaats van op een gebied waarvoor het besluitvormingscentrum niet bij de FOD ligt, verhoogt de slaagkansen van het project.

Het laatste criterium heeft evenwel geen absolute waarde, want ook als dit geheel of gedeeltelijk aan de controle van de FOD ontsnapt, kan de FOD toch zijn invloed trachten aan te wenden om de milieueffecten te verbeteren als het belangrijk is, en hij zal het moeten doen als er wettelijke voorschriften overtreden worden.

Belangrijke milieuaspecten en hun effecten voor het gebouw City Atrium C

Aspecten – bronnen van effecten	Effecten
Gebruik van pc, fotokopieerapparaten, printers	Verbruik van elektriciteit
Aankoop van kantoormateriaal (papier, toner, perforators)	Verbruik van natuurlijke hulpbronnen, productie van afval
Aankoop van kantoorapparatuur (pc, printer, meubelen)	Verbruik van natuurlijke hulpbronnen, productie van afval
Activiteiten van de medische dienst	Productie van gevaarlijk afval (injectienaalden...)
Verlichting van de lokalen	Verbruik van elektriciteit
Gebruik van water (sanitair, schoonmaak, keuken)	Verbruik van een natuurlijke hulpbron
Woon-werkverkeer personeel	Verbruik van energie, luchtverontreiniging, wegverkeer
Verwarming en airco	Verbruik van energie, productie van gevaarlijk afval bij onderhoud
Gebruik van papier	Verbruik van natuurlijke hulpbronnen, productie van afval
Diverse activiteiten met productie van speciaal en/of gevaarlijk afval	Productie van speciaal of zelfs gevaarlijk afval: chemische producten, neonlampen, inktpatronen, toners, elektrische toestellen (koelkasten, koffiezetapparaten, schermen), verf

6 INDICATOREN VOOR DE MILIEUASPECTEN VAN DE LOGISTIEK

6.1 ELEKTRICITEITSVERBRUIK

Elektriciteit wordt in het gebouw City Atrium C voornamelijk gebruikt voor de verlichting, de airco, en de voeding van fotokopieerapparaten en informaticamateriaal (pc's, schermen, printers, servers).

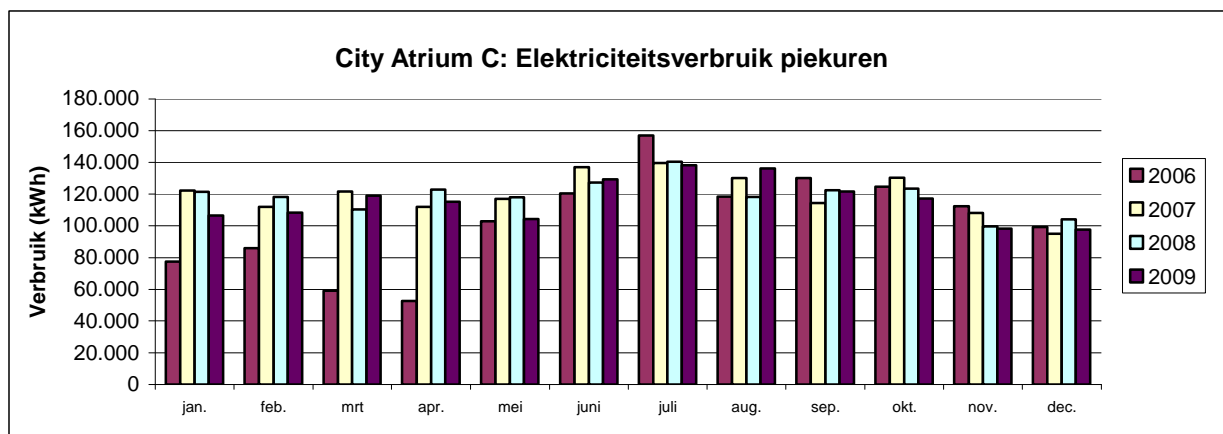
De elektrische installaties worden regelmatig gecontroleerd conform de geldende wetgeving. Deze controles worden uitgevoerd door gespecialiseerde firma's.

Nieuw computermateriaal draagt het label "Energy Star".

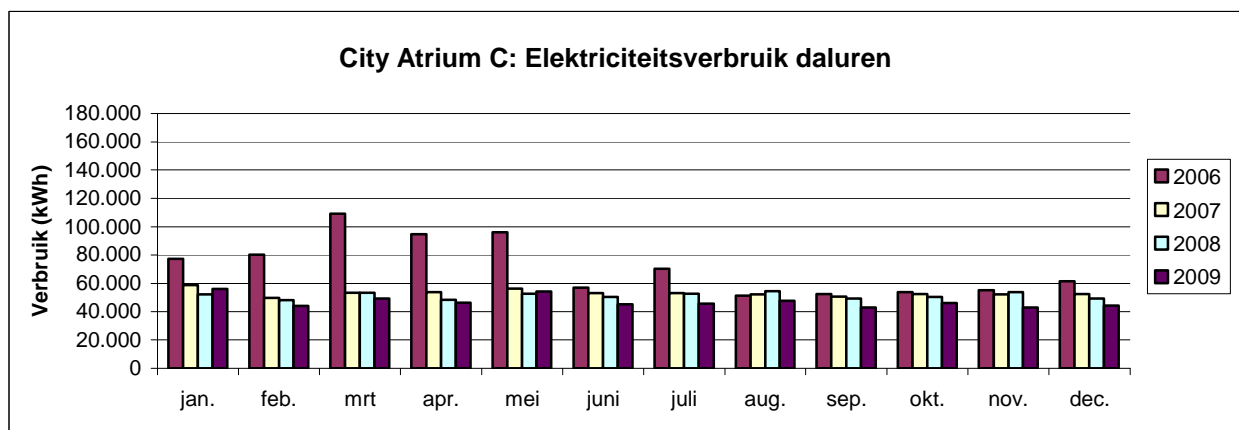
In het City Atrium C gaat de verlichting op vaste uren automatisch uit. In de hal (het atrium) is ze afgesteld op de intensiteit van het daglicht.

Elektriciteitsverbruik in het City Atrium C (oppervlakte 23 137 m²)

Jaar	2005	2006	2007	2008	2009
Elektriciteitsverbruik (MWh)	2 149	2 100	2 079	2 043	1958
Elektriciteitsverbruik per m ² (kWh/m ²)	93	91	90	88,3	84,6
Equivalentie met geproduceerde CO ₂ (ton) ²	688	672	665	654	548

² Gelet op de samenstelling van het Belgische elektriciteitsproductiepark bedraagt het omzettingcoëfficiënt 0,32 kg CO₂/kWh verbruikte elektriciteit tot eind 2008 en 0,28 kg CO₂/kWh verbruikte elektriciteit vanaf 2009 (Bron: Regie der Gebouwen, Cel Energie en Duurzame Ontwikkeling).

De FOD produceert zelf geen elektriciteit, ook niet uit hernieuwbare bron. Het contract voor de elektriciteitslevering valt onder de bevoegdheid van de Regie der Gebouwen. Het gaat momenteel om energie van om het even welke bron.

Aangezien de vermindering van het elektriciteitsverbruik in het Atrium het onderwerp uitmaakt van een lopend EMAS-project worden de onderstaande resultaten in punt 7 "Milieudoelstellingen in verband met de logistiek" besproken.

6.2 AARDGASVERBRUIK

Aardgas wordt in het gebouw City Atrium C gebruikt als brandstof voor de verwarming. De verwarmingsinstallaties krijgen geregeld een onderhoud door een gespecialiseerde firma.

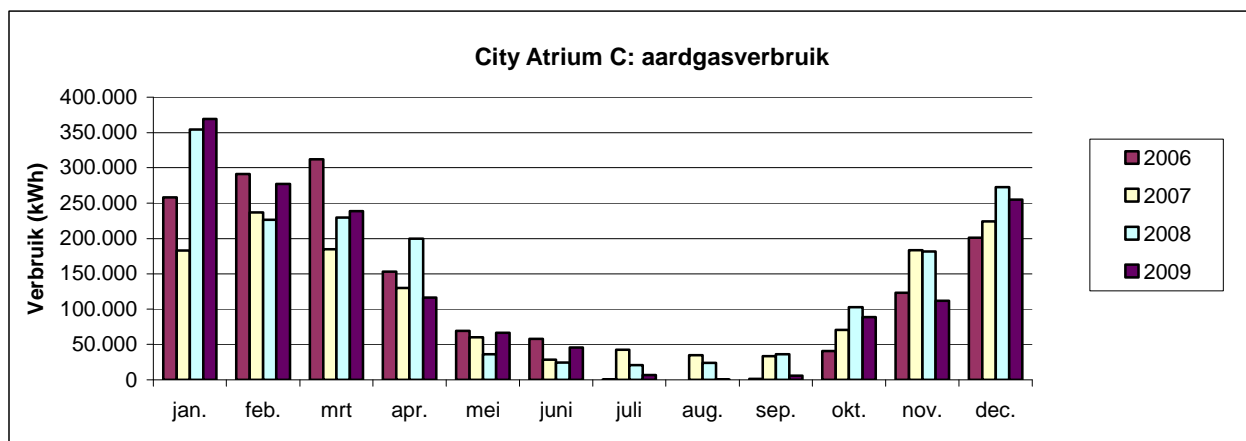
Aardgasverbruik in het City Atrium C (oppervlakte 23 137 m²)

Jaar	2005	2006	2007	2008	2009
Absoluut aardgasverbruik (MWh)	1 368	1 508	1 412	1 709	1582
Absoluut aardgasverbruik per m ² (kWh/m ²)	59,1	65,2	61	74	68
Genormaliseerd aardgasverbruik (MWh) ³	1636	1789	1676	1936	1778
Genormaliseerd aardgasverbruik per m ² (kWh/m ²)	71,8	77	72,5	79,8	77
Geproduceerde CO ₂ (ton) ⁴	271	299	280	338	304

³ Het genormaliseerde aardgasverbruik is het verbruik bij standaard weersomstandigheden, waardoor men verschillende jaren onderling kan vergelijken, omdat de invloed van klimaatschommelingen wegvalt.

⁴ Het hiervoor gebruikte omzettingcoëfficiënt is 0,198 kg CO₂/kWh verbruikt aardgas (Bron: Regie der Gebouwen, Cel Energie en Duurzame Ontwikkeling).

Voor 2008 werd een opwaartse trend vastgesteld.

Er werd in maart 2009 contact opgenomen met het bedrijf dat belast is met het onderhoud van het gebouw.⁵ Dit bedrijf is een onderaannemer van de eigenaar. De FOD Economie is enkel de bewoner en de huurder is de Regie der Gebouwen. Desalniettemin zijn er gelukkig regelmatige contacten tussen dit bedrijf en ons departement.

Het bedrijf had ons beloofd meer aandacht te schenken aan het regelen van de uitgangstemperatuur bij de verwarmingsketels. Dit is gebeurd en heeft voor 2009 geleid tot een vermindering van het aardgasverbruik – zowel absoluut (-7,5 %) als genormaliseerd (-8 %) – t.o.v. 2008.

⁵ We krijgen tussen maart en april de volledige gegevens van het voorbije jaar.

6.3 WATERVERBRUIK

Het waterverbruik in het gebouw City Atrium C is weergegeven in onderstaande tabel.

City Atrium C: waterverbruik

Jaar	Waterverbuik (m ³)
2005	4 455
2006	5 449
2007	5 595
2008	5972
2009	5564

Het geringere waterverbruik in het City Atrium C in 2005 is te verklaren doordat het gebouw pas vanaf eind februari volledig in gebruik was.

De stijging van het waterverbruik met ongeveer 6 %, die werd waargenomen in 2008 kan worden verklaard door de noodzaak om een hogere omgevingstemperatuur aan te houden in het gebouw City Atrium teneinde gezondere arbeidsvoorwaarden te verzekeren.

In de loop van 2009 werden afzonderlijke meters geïnstalleerd voor het waterverbruik voor technische doeleinden (verwarming, luchtbevochtiging) en voor "huishoudelijke" doeleinden (sanitaire installaties, cafetaria, schoonmaak). Vanaf 2010 zullen er dus preciezere gegevens voor een volledig jaar beschikbaar zijn.

Waterverbruik per bewoner in het City Atrium C

Jaar	Aantal bewoners	Verbruik (m ³)	Verbruik per bewoner (m ³ /persoon)
2007	551	5 595	10,2
2008	550	5 972	10,8
2009	538	5 564	10,3

6.4 PAPIERVERBRUIK

Het papier dat nu bij de FOD Economie wordt gebruikt voor de fotokopieerapparaten en de persoonlijke printers (voornamelijk in het formaat A4) wordt zonder elementair chloor geproduceerd (ECF) en geniet van het label "FSC" ("*Forest Stewardship Council*"). Het hout dat voor de productie ervan wordt gebruikt stamt uit bossen die op duurzame wijze worden uitgebaat.

In het kader van de reorganisatie van de informaticamiddelen die momenteel bij de FOD aan de gang is ("COSMOS-project") zal men zoveel mogelijk kiezen voor het netwerkgebruik van multifunctionele toestellen waarmee men recto verso kan afdrukken.

Het verbruik van A4-bladen dat geschat is op basis van de hoeveelheid papier die door het centrale magazijn wordt verdeeld, wordt hieronder weergegeven.

Papierverbruik in het City Atrium C

Jaar	2006	2007	2008	2009
Aantal A4-bladen verbruikt in het City Atrium C	6 875 000	6 797 500	6 910 000	4 562 000
Massa-equivalent (ton) ⁶	34,375	33,988	34,481	22,764
Aantal bewoners	/ ⁷	551	550	538
Verbruik per bewoner (kg/persoon)	/	61,7	62,7	42,3

De commentaren betreffende de evolutie van het papierverbruik vindt u in het volgende hoofdstuk.

⁶ Een A4-blad (210 mm x 297 mm) met een standaardgewicht per vierkante meter van 80g/m² weegt 4,99g.

⁷ Niet-beschikbaar gegeven.

6.5 WOON-WERKVERKEER

Hieronder vindt u de resultaten van de mobiliteitsenquête die in 2005 en daarna in 2008 werd gehouden over het woon-werkverkeer van de ambtenaren van de FOD.

Resultaten mobiliteitsenquête 2005 en 2008

Vervoermiddel	Percentage ambtenaren in het City Atrium C dat dit middel kiest als hoofdvervoermiddel in 2005	Percentage ambtenaren in het City Atrium C dat dit middel kiest als hoofdvervoermiddel in 2008
Trein	70%	72,4%
Bus/metro	20%	18,4%
Auto als bestuurder	3%	1,3 %
Auto als passagier	6%	6,4 %
Fiets	2 personen	2 personen
Te voet	1%	1,1%

Voor het City Atrium C vormen de nabijheid van het Noordstation en van twee metrohaltes, samen met het feit dat het openbaar vervoer gratis is, de verklaring waarom de ambtenaren voor hun verplaatsingen van en naar het werk massaal van het openbaar vervoer gebruik maken.

Voor wie met de fiets naar het werk komt, zijn er in het City Atrium C douches beschikbaar. Sinds 1999 krijgen ambtenaren een premie als ze met de fiets naar het werk komen.

6.6 DIENSTVERPLAATSINGEN

Dienstverplaatsingen (voor het uitvoeren van controles, om deel te nemen aan vergaderingen op nationaal of internationaal niveau) gebeuren met het openbaar vervoer, met een dienstwagen of met het eigen voertuig. De gegevens die hierover momenteel bij de FOD beschikbaar zijn, vindt u hieronder.

Dienstverplaatsingen in België voor alle personeelsleden van de FOD Economie

	2006	2007	2008	2009
Aantal personeelsleden bij de FOD	/	~ 2750	2750	2634
Aantal gebruikte dienstwagens	88	84	86	85
Totale hoeveelheid door de dienstwagens gebruikte brandstof (in liter diesel)	293 833	193 727	195 151	181 883
Geproduceerde CO ₂ (ton) ^{8, 9}	802	529	533	496
Aantal gebruikte treintickets	Totaal : 4327 1 ^e klasse H/T: 2 501 1 ^e klasse enkel: 664 2 ^e klasse H/T: 954 2 ^e klasse enkel: 208	Totaal : 5191 1 ^e klasse H/T: 2987 1 ^e klasse enkel: 800 2 ^e klasse H/T: 1137 2 ^e klasse enkel: 267	Totaal : 4717 1 ^e klasse H/T: 2673 1 ^e klasse enkel: 532 2 ^e klasse H/T: 492 2 ^e klasse enkel: 207 + 813 "E-tickets"	Totaal : 4043 4043 "E-tickets" (geen detail over de aard van het kaartje) Het beheer van treinkaartjes gebeurt nu volledig "online"

Er is in 2010 een ecodrivingscursus gepland voor het tiental chauffeurs van de FOD Economie. Indien blijkt dat het verbruik hierdoor is verminderd, zou deze opleiding daarna door alle personeelsleden die een dienstwagen besturen, kunnen worden gevolgd.

⁸ De hier gebruikte omzettingcoëfficiënt bedraagt 2,73 kg CO₂/l verbruikte diesel (bron: <http://www.transportdurable.qc.ca/ges-transport.htm>).

⁹ Hier werd geen melding gemaakt van de productie van methaan en stikstofprotoxide, twee broeikasgassen, aangezien zij minder belangrijk zijn in termen van ton CO₂-equivalent.

Bij wijze van voorbeeld: de verbranding van 293 833 liter diesel (kolom 1) leidt tot de productie van 802 ton CO₂, 0,3 ton CO₂-equivalent in de vorm van CH₄ en 1,82 ton CO₂-equivalent in de vorm van N₂O (omzettingfactor: 1,05 g CO₂-equivalent in de vorm van CH₄/liter diesel, 62 g CO₂-equivalent in de vorm van N₂O/liter diesel - bron: <http://www.transportdurable.qc.ca/ges-transport.htm>).

6.7 AANKOPEN

De aankopen van de FOD worden centraal beheerd op de Aankoopdienst van de stafdienst "Budget en Beheerscontrole" (S2). Enkel een aantal gespecialiseerde aankopen kunnen uitzonderlijk rechtstreeks via de andere stafdiensten of algemene directies gebeuren.

Dankzij het centrale aankoopbeheer kan men zich gemakkelijker houden aan de wettelijke regels over openbare aanbestedingen en aan de omzendbrieven over duurzame aankoop, meer bepaald:

- omzendbrief 307 quater van 3 mei 2004 betreffende "*het aanschaffen van personervoertuigen die bestemd zijn voor de staatsdiensten en voor de instellingen van openbaar nut*";
- omzendbrief P&O/DD/1 van 27 januari 2005 betreffende "*de implementatie van het duurzame ontwikkelingsbeleid bij de overheidsopdrachten van leveringen gelanceerd door aanbestedende overheden van de federale overheid die behoren tot de klassieke sectoren*";
- omzendbrief P&O/DD/2 van 18 november 2005 betreffende "*het aankoopbeleid van de federale overheid ter bevordering van het gebruik van duurzaam geëxploiteerd hout*".

6.8 AFVAL

Selectieve inzameling met het oog op recyclage door een gespecialiseerde firma gebeurt in het City Atrium C momenteel voor het volgende afval: papier, karton, toners, inktpatronen voor printers, batterijen, kurk en PMD.

Sinds het begin van 2009 en op voorstel van de personeelsleden, werd ten voordele van het Belgisch Centrum voor geleidehonden, een selectieve inzameling van plastic dopjes georganiseerd in het gebouw City Atrium, alsook in twee andere gebouwen.

De selectieve inzameling van plastic dopjes, die over het algemeen worden geproduceerd uit een harder materiaal dan de flessen, maakt het mogelijk om ze te recyclen voor toepassingen, die aangepaster zijn aan hun aard, in dit geval voor de productie van slagplanken.

De in het City Atrium C ingezamelde hoeveelheden zijn enkel voor papier en karton bekend.

Hoeveelheid papier en karton ingezameld in het City Atrium C

Jaar	Ingezamelde hoeveelheid (ton)	Aantal bewoners	Ingezamelde hoeveelheid per bewoner (kg/persoon)
2007	37,084	551	67,3
2008	34,878	550	63,4
2009	37,016	538	68,8

Het gevaarlijke afval afkomstig van de medische dienst en van de technische diensten wordt afzonderlijk ingezameld en wordt conform de wettelijke voorschriften aan gespecialiseerde firma's toevertrouwd.

7 MILIEUDOELSTELLINGEN IN VERBAND MET DE LOGISTIEK

Het Directiecomité stemde voor 2008 in met twee milieuprojecten van de stafdienst Budget en Beheerscontrole (S2) met betrekking tot de logistiek: het ene project beoogt een vermindering van het elektriciteitsverbruik in het City Atrium C, het andere een vermindering van het papierverbruik van printers en fotokopieerapparaten.

Er was oorspronkelijk voorzien dat deze projecten in 2009 en 2010 zouden worden voortgezet.

Een derde project is in 2009 opgestart betreffende de kantoorbenodigdheden.

Er is in 2010 door de Stafdienst Operationele Communicatie een vierde project betreffende de milieueffecten van de interne en externe publicaties van het departement voorgesteld.

7.1 VERMINDERING VAN HET ELEKTRICITEITSVERBRUIK IN HET CITY ATRIUM C

Dit project doet een beroep op interne middelen van de stafdienst Budget en Beheerscontrole, maar ook van de stafdienst Informatie- en Communicatietechnologie (ICT – S3) en Operationele Communicatie (S4).

Doel: het elektriciteitsverbruik in het gebouw tegen 2010 met 5 % verminderen ten opzichte van 2007.

Actiepunten:

- campagne bij de ambtenaren om onder meer de goede gewoonte aan te nemen pc's en printers uit te schakelen als ze niet gebruikt worden en het licht uit te doen als ze een lokaal verlaten;
- geleidelijke vervanging van de beeldbuischermen van pc's door de minder energievretende lcd-schermen.

Indicator: elektriciteitsverbruik per m²

Voor 2008 werd een daling van het elektriciteitsverbruik van bijna 2 % vastgesteld (cf. punt 6.1).

Bijkomende acties tot vermindering van het elektriciteitsverbruik werden in 2009 gerealiseerd: het afschaffen van de permanente verlichting in de noodtrappenhuizen alsook van talrijke drankautomaten, het aanplakken van kleine affiches om de mensen eraan te herinneren het licht uit te doen bij het verlaten van een lokaal.

Dit heeft in 2009 geleid tot een verdere vermindering van bijna 6 % t.o.v. het verbruik van 2007.

In 2010 zal er weer een campagne worden gevoerd om de mensen ontvankelijk te maken voor energiebesparing.

7.2 VERMINDERING VAN HET PAPIERVERBRUIK

Dit project doet eveneens een beroep op interne middelen van de stafdiensten Budget en Beheerscontrole, Informatie- en Communicatietechnologie (ICT – S3) en Operationele Communicatie (S4).

Doel: het papierverbruik over drie jaar gespreid geleidelijk met 10 % verminderen ten opzichte van 2007.

Actiepunten:

- eigen printers geleidelijk vervangen door multifunctionele netwerktoestellen (fotokopiëren en drukken) waarmee recto verso afgedrukt kan worden;
- campagne voeren onder het personeel om recto verso af te drukken en te fotokopiëren, of om enkel af te drukken of te kopiëren als het echt nodig is;
- een inventaris maken van de bestaande fotokopieerapparaten, en de mogelijkheden bestuderen om het papierverbruik beter in kaart te brengen.

Indicator: hoeveelheid papier die in het gebouw geleverd wordt.

In 2008 werd een lichte stijging van het papierverbruik vastgesteld terwijl 2009 een sterke daling kende: -33 % t.o.v. 2007.¹⁰

Dit mooie resultaat kan o.m. worden verklaard door de beslissing van het Directiecomité om de recto verso op te leggen als standaard afdruk- en kopieerwijze binnen de FOD Economie.

Dit (te) mooie resultaat moet weliswaar worden genuanceerd aangezien de bovenstaande gegevens betrekking hebben op wat in het gebouw geleverd is maar niet op wat verbruikt is.

Men kan gemakkelijk aannemen dat er in 2008 voorraden zijn opgeslagen die pas in 2009 zijn verbruikt. Zulke cijfers zijn enkel significant indien ze zich over een aantal jaren uitstrekken.

Met het "ECOPRINT"-project dat op dit moment tot stand wordt gebracht, zou het mogelijk moeten zijn om over jaarlijkse gegevens te beschikken die gemakkelijker analyseerbaar zijn. Individuele printers en fotokopieerapparaten worden door gemeenschappelijke multifunctionele apparaten vervangen. Deze zijn afgesteld op recto verso afdruk en zijn verbonden met het informaticanetwerk: in de komende jaren wordt het dan mogelijk om op een gecentraliseerde manier over precieze gegevens betreffende het aantal bladzijden per apparaat te beschikken.

¹⁰ Er dient te worden opgemerkt dat dit project tot vermindering van het papierverbruik een invloed heeft gehad in alle gebouwen van de FOD Economie. De resultaten hiervan worden ook gevolgd in een gebouw dat buiten het toepassingsgebied van de EMAS-registratie valt. Dit gebouw herbergt meer dan 500 personeelsleden en ook daar werd voor 2009 een sterke daling van het papierverbruik waargenomen (-37 %).

7.3 Aankoop van milieuvriendelijke kantoorbenodigdheden

Teneinde zijn prestaties betreffende logistieke steun te optimaliseren, werd deze stafdienst einde 2008, begin 2009 gereorganiseerd, door de oprichting van een "Facility Management".

Aangaande kantoorbenodigdheden werd besloten om systematisch een beroep te doen op de dienst FORCMS (FOD-overschrijdende raamcontracten), die in het werk gesteld wordt door de FOD Personeel en Organisatie (FOD P&O). Het beroep op dit gecentraliseerde systeem heeft tot doel om:

- nutteloze herhalingen in elke FOD te vermijden van dezelfde procedures betreffende marktaanbestedingen, aangezien de lastenkohieren en de aanbestedingen worden gerealiseerd op het niveau van FOD P&O;
- om te genieten van voordelige prijzen, dankzij de groepering van kopers.

Ter gelegenheid van deze reorganisatie werd het aanbod aan kantoorbenodigdheden van het Facility Management gerationaliseerd: het aantal voorgestelde artikelen daalde van 515 naar 394.

Deze rationalisatie van het aanbod aan kantoorbenodigdheden gaat gepaard met de vervanging van bepaalde artikelen door gelijksoortige, meer milieugerichte artikelen: 43 milieuvriendelijkere artikelen zijn tot op heden opgenomen in de catalogus van kantoorbenodigdheden die werd voorgesteld in de schoot van de FOD Economie.

Het betreft onder anderen:

- "signataires" die volledig uit gerecycleerd materiaal zijn vervaardigd;
- "post-it" vervaardigd uit gerecycleerd papier, met het label "Blauwe Engel";
- "markers-viltstiften" uit gerecycleerd plastic;
- houten potloden met het label "FSC" ("*Forest Stewardship Council*");
- "atoma" schriften met biologisch afbreekbare ringen, waarvan de kaft uit gerecycleerd karton bestaat en het papier chloorvrij gebleekt papier (TCF);
- kleefbanden die vervaardigd zijn uit papier en natuurrubber;
- ...

Objectief: geleidelijke toename van het aantal milieuvriendelijkere en duurzamere artikelen in de catalogus van het Facility Management.

Geprogrammeerde actie: een geregelde update verwezenlijken van de catalogus van de kantoorbenodigdheden, voorgesteld door het Facility Management, teneinde te genieten van de nieuwe mogelijkheden van FORCMS inzake duurzamere producten.

Indicator: aantal duurzamere producten in verhouding tot het totale aantal voorgestelde producten.

De catalogus met de door het Facility Management aangeboden kantoorbenodigdheden bevatte begin 2010 78 milieuvriendelijke artikelen (tegenover 43 een jaar vroeger). Het totale aantal aangeboden producten is ongewijzigd gebleven.

Onder de meer duurzame artikelen vindt men bijvoorbeeld:

- een bureaulamp met spaarlampen;
- spaarlampen;
- niet-chloorgebleekte papierblokken met een kaft in gerecycleerd karton;
- een cutter met een bijvulbaar mes;
- plakband van natuurlijke vezels en gelijmd zonder solvent;
- ...

7.4 MILIEUVRIENDELIJKERE PUBLICATIES

Het is dit jaar de beurt van de Stafdienst Operationele Communicatie (S4) om een nieuw project betreffende de logistiek te lanceren.

Deze stafdienst heeft de laatste jaren zijn publicaties reeds gerationaliseerd door zoveel mogelijk deze elektronisch te verspreiden (internet, mailing).

Het papierverbruik is hierdoor sterk verminderd.

Papierverbruik voor de publicaties van de FOD Economie (aantal gebruikte bladen)

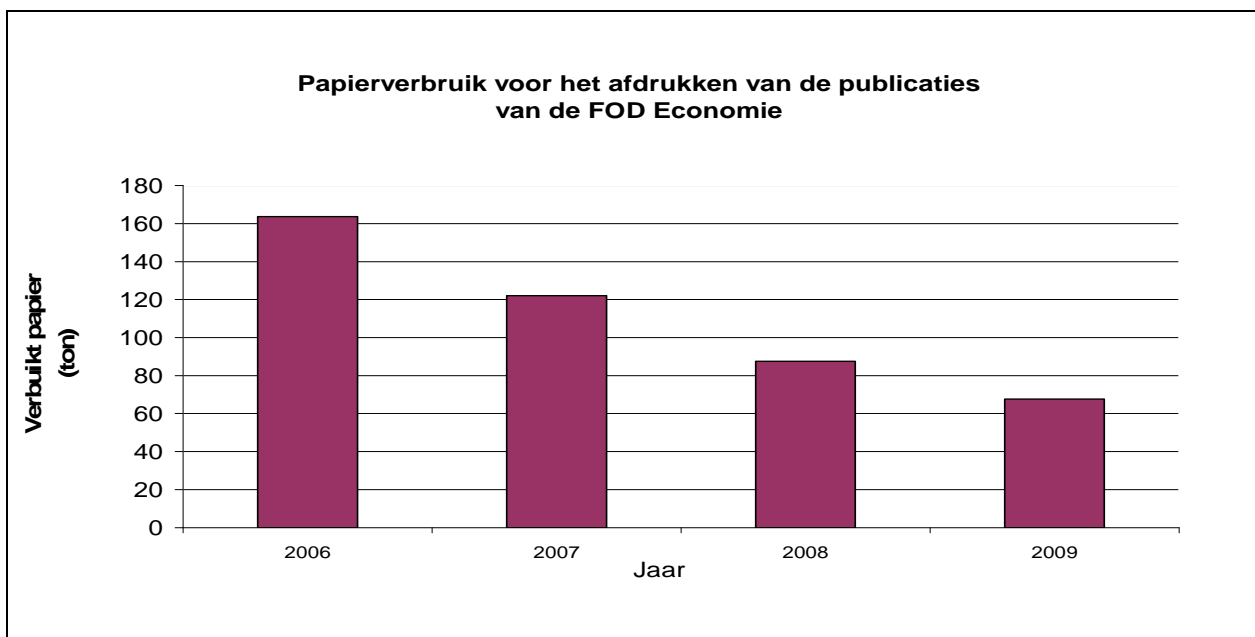
Gebuchte technologie en papierformaat	2006	2007	2008	2009
Digital couleur A3+ 100 g/m ²	332.640	383.681	467.960	577.082
Digital N/B A4 80 g/m ²	4.410.914	5.041.027	2.696.725	1.841.836
Offset couleur A3+ 100 g/m ²	9.836.062	6.573.185	4.840.444	3.619.586

Papierverbruik voor de publicaties van de FOD Economie (massa)¹¹

	2006	2007	2008	2009
Massa verbruikt papier (t)	163,8	122,1	87,5	67,7

¹¹ De drukkerij verstrekt gegevens betreffende het papierverbruik op basis van het aantal bladen. De omzetting hiervan in massa verbruikt papier gebeurt als volgt: een A4-blad (201x 297 mm) - 80g/m² weegt 4,99 g; een A3-blad+ (457 x 305 mm) – 100g/m² weegt 13,94 g.

Doelstelling: aangezien België dit jaar het Europees Voorzitterschap waarneemt en gelet op het groeiende aantal bestelde publicaties stelt S4 voor om qua hoeveelheid gebruikt papier de status quo te handhaven.

S4 is ook van plan zich te buigen over de milieuvriendelijkheid van het soort papier dat door de drukkerij wordt gebruikt.

Geplande acties:

-het bevorderen van :

- het afdrukken op aanvraag ("*Printing on demand*");
- het afprinten van minder lijvige informatiedocumenten, te weten "*flyers*", waarin voor verdere info systematisch wordt verwezen naar de website van het departement;
- het verdelen op seminaries van lijvige documenten op een herbruikbare elektronische drager (USB-stick).

-het bestuderen van de milieuvriendelijkheid van de verschillende soorten afdrudpapier die door de dienst FORCMS (die instaat voor de overheidsopdrachten voor alle FOD's en die door de FOD Personeel en Organisatie (FOD P&O) wordt georganiseerd) worden aangeboden.

Indicator: hoeveelheid gebruikt papier (aantal bladen en totale massa), kwaliteit van het gebruikte papier.

8 BELANGRIJKE MILIEUASPECTEN VAN DE OPDRACHTEN

Zoals reeds vermeld, worden alle opdrachten van de Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie geacht onder het MMS te vallen.

De milieuanalyse van de opdrachten werd per algemene directie uitgevoerd, aangezien het de algemene directies zijn die instaan voor de eigenlijke activiteiten van de FOD. De stafdiensten hebben namelijk per definitie ondersteunende taken ten opzichte van de “operationele” activiteiten en zorgen dus voor milieueffecten via de logistiek die deze ondersteuning impliceert. De milieueffecten van deze ondersteunende taken werden bestudeerd bij de hierboven beschreven analyse van de logistieke aspecten.

De milieuanalyse van de opdrachten begon met het opmaken van een gedetailleerde inventaris, om geen opdrachten te veronachtzamen waarbij weinig ambtenaren betrokken zijn en die daardoor als bijkomend betiteld kunnen worden ten opzichte van wat men als de basisopdrachten van de FOD kan beschouwen, terwijl ze toch aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben.

In totaal werden voor de 9 algemene directies van de FOD 190 opdrachten geteld.

Daaruit werden 109 opdrachten geselecteerd waarvan men oordeelde dat ze effecten op het milieu hebben.

Vervolgens werd geoordeeld dat de FOD voor 26 van deze 109 opdrachten over voldoende middelen en voldoende autonomie beschikt om, met een goede kans op slagen, actie te ondernemen om de milieueffecten van de FOD te verbeteren.

In de lijst hieronder vindt u de 26 opdrachten die in aanmerking komen voor een project om hun milieueffecten te verbeteren.

Opdracht	Milieueffect
Algemene Directie Energie	
De steun voor de nieuwe energietechnologie coördineren en tot de ontwikkeling ervan bijdragen.	CO ₂ -uitstoot en luchtverontreiniging terugdringen, verbruik van natuurlijke hulpbronnen beperken.
Toezien op de kwaliteit van aardolieproducten (FAPETRO) ¹² : benzinstations in kaart brengen – een methode uitwerken voor het nemen van stalen en het analyseren van stookolie – offerte-aanvragen voor systematische analyse van aardolieproducten – communicatie over de kwaliteitscontrole op brandstoffen.	Luchtverontreiniging beheersen.
Ervoor zorgen dat toestellen technisch correct geïnstalleerd en in dienst genomen worden via normalisatie of technische voorschriften, onder meer technische adviezen.	Luchtverontreiniging beheersen.

¹² FAPETRO: Fonds voor de analyse van aardolieproducten

Opdracht	Milieueffect
Algemene Directie Regulering en Organisatie van de Markt	
Het publiek online toegang geven tot databanken, registers, cd-romcollecties op het gebied van intellectuele eigendom.	Verplaatsingen beperken.
Algemene Directie Economisch potentieel	
De richtsnoeren van de OESO ¹³ voor multinationale ondernemingen promoten en aan de verdere besprekingen bij de OESO deelnemen.	Aanmoedigen tot beter gebruik van natuurlijke hulpbronnen en controle op (lucht-, water-, bodem-) verontreiniging door bedrijven versterken.
Het secretariaat verzorgen van het Nationaal Contactpunt (ter uitvoering van de OESO-richtsnoeren).	“ “
De dossiers bestuderen die bij het Nationaal Contactpunt ingediend worden.	“ “
De middelen van het internationale tarifaire en niet-tarifaire handelsbeleid beheren.	“ “
De werking garanderen van de federale helpdesk voor de Europese reglementering R.E.A.C.H. ¹⁴	Verontreiniging (van lucht, water, bodem) voorkomen.
De Belgische bedrijven informeren over de mogelijkheden om deel te nemen aan luchtvaartprogramma's, en deze deelname financieren door overeenkomsten met de autoriteit te sluiten en voor het beheer van de economische aspecten van deze dossiers te zorgen.	Luchtverontreiniging en geluidshinder verminderen.
Onderhandelen over compensatiecontracten en ze opvolgen.	Gebruik natuurlijke hulpbronnen, (lucht-, water-, bodem-) verontreiniging door bedrijven.
Het certificatiesysteem van het Kimberley-proces over de diamanthandel toepassen en de anti-witwaswetgeving implementeren.	Beter gebruik natuurlijke hulpbronnen.

¹³ Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.

¹⁴ *Regulation on Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals.*

Opdracht	Milieueffect
Algemene Directie Kwaliteit en Veiligheid	
De aanvragen in verband met wettelijke metrologie behandelen, voor de uitvoering van goedkeuringstesten zorgen en modelgoedkeuringen voor meetinstrumenten uitreiken die bedoeld zijn om te garanderen dat een bepaald model aan de wettelijke metrologische normen voldoet en dat de op basis van dit model vervaardigde instrumenten aan dezelfde normen voldoen, of, bij toepassing van nieuwe technieken, aan de voorschriften voor maximum toegelaten afwijkingen.	Nauwkeurige en betrouwbare milieumaatregelen.
Nationale controleacties voor de bescherming van de consument organiseren, en nadien de resultaten evalueren.	Afval en verontreiniging voorkomen.
De openbare veiligheid maximaal garanderen door er enerzijds voor te zorgen dat activiteiten met betrekking tot springstoffen en installaties voor het vervoer, de verdeling en de ondergrondse opslag van gas- en andere producten conform de specifieke wettelijke voorschriften verlopen, en door anderzijds de meest geschikte technische voorwaarden voor te stellen.	Luchtverontreiniging en afval voorkomen.
Het Belgische accreditatiesysteem op milieugebied beheren.	Algemene milieubescherming via degelijke certificatie.
Toezien op de uitreiking van, nationale en vrijwillige, technische goedkeuringen (ATG¹⁵) voor materiaal en producten in de bouw, alsook Europese technische goedkeuringen (ETA¹⁶).	Water- en bodemverontreiniging en vervuiling binnenshuis voorkomen.
Bijdragen tot een duurzaam beheer van de natuurlijke hulpbronnen van het Continentaal Plat van België door de ontginning van zand en grind te regelen.	Beter gebruik van natuurlijke hulpbronnen.

¹⁵ Agrément Technique / Technische Goedkeuring.

¹⁶ European Technical Approval.

Opdracht	Milieueffect
Algemene Directie Controle en Bemiddeling	
Handhaving van de regelgeving en alternatieve geschillenregeling op de volgende gebieden:	
<u>Handelspraktijken</u>	
Wet van 10/11/2006 betreffende de openingsuren in handel, ambacht en dienstverlening.	Energieverbruik, geluidshinder.
Koninklijk besluit van 20/03/2000 betreffende de benamingen, de kenmerken en het loodgehalte van de benzine voor motorvoertuigen.	Beheersen luchtverontreiniging.
Koninklijk besluit van 20/03/2000 betreffende de benaming, de kenmerken en het zwavelgehalte van de gasolie-diesel voor wegvoertuigen.	Beheersen luchtverontreiniging.
Koninklijk besluit van 03/10/2002 betreffende de kenmerken en het zwavelgehalte van stookolie.	Beheersen luchtverontreiniging.
<u>Consumentenbescherming</u>	
Wet van 11/06/2004 tot beteugeling van bedrog met de kilometerstand van voertuigen.	Beheersen energieverbruik en luchtverontreiniging.
<u>Kwaliteit en veiligheid van producten en diensten</u>	
Wet van 09/02/1994 betreffende de veiligheid van producten en diensten.	Verbruik van natuurlijke hulpbronnen en verontreiniging beheersen.
Wet van 25/03/1996 tot uitvoering van de richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 december 1998 betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake voor de bouw bestemde producten.	Energieverbruik, verontreiniging van water en bodem, vervuiling binnenshuis beheersen.

9 MILIEUDOELSTELLINGEN IN VERBAND MET DE OPDRACHTEN

4 projecten opgestart in 2008 of 2009 om de milieueffecten van de FOD in het kader van zijn opdrachten te verbeteren zijn nog steeds aan de gang. Dit jaar zijn er nog twee bijkomende projecten opgestart.

9.1 ALGEMENE DIRECTIE ENERGIE

De Algemene Directie Energie wil met haar voorgestelde projecten de positieve milieueffecten versterken van haar opdracht om de steun voor nieuwe energietechnologie te coördineren en tot de ontwikkeling ervan bij te dragen.

Project "Elektriciteit opwekken uit golfslag op het Continentaal Plat van België"

De bewegingen van het zee- en rivierwater, de golfslag of de stroming, vormen een potentiële energiebron die nog maar weinig geëxploiteerd wordt. In de wetenschappelijke en technische literatuur begint men echter meer en meer over de perspectieven op dit gebied te berichten.

Doel van het project: de bestaande of toekomstige mogelijkheden voor het opwekken van elektriciteit uit de golfslag op het Continentaal Plat van België beter in kaart brengen, als hernieuwbare en niet-vervuilende energiebron waarmee België al ervaring heeft.

Geplande acties: in de loop van 2008 een studie in opdracht geven aan een universitaire instelling om de bestaande Belgische ervaring uit te werken en het potentieel van de betreffende energiebron te evalueren.

Uit deze studie, die ongeveer een jaar in beslag kan nemen, moet blijken welke technieken er bestaan of in ontwikkeling zijn om golfslagenergie om te zetten in elektriciteit en in hoeverre het mogelijk en van belang is om deze technieken op het Continentaal Plat van België in te zetten.

De studie past ook bij andere opdrachten van de FOD Economie met betrekking tot het Continentaal Plat: het toekennen van concessies voor de offshore exploitatie van windmolens (E2), van vergunningen voor het vervoer via leidingen (E2), voor de zandwinning op het Continentaal Plat (E6).

Indicatoren: goedkeuring van het verslag door het wetenschappelijk comité dat de studie opvolgt.

In antwoord op zijn oproep tot gerichte research projecten "Noordzee" werd dit project, voorgelegd aan de Programmatorische Overheidsdienst Wetenschapsbeleid, met het doel er een financiering voor te verkrijgen. Deze oproep werd uitgevoerd in het kader van het research programma van de POD Wetenschapsbeleid, genaamd "Wetenschap voor een duurzame ontwikkeling".

Na evaluatie door buitenlandse deskundigen is dit project aanvaard (een blijk van kwaliteit) en in september 2009 opgestart met de benaming "*BOREAS – Evaluatie van de Belgische oceaanenergie*" (budget:179 351 euro).

4 onderzoekspartners nemen deel aan dit project: de universiteiten van Gent (laboratorium van Prof. DE ROUCK) en van Leuven (Laboratorium van Prof. MONBALIU), de Beheerseheid van het Mathematisch Model van de Noordzee (Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen) en het Waterbouwkundig Laboratorium – Onderzoeksgroep Hydraulica van het Vlaams Gewest.

Deze studie zou over een periode van 2 jaar moeten verlopen. Het eerste verslag zou ons in september 2010 moeten worden meegedeeld.

Project "ODYSSEUS – MURE +"

Teneinde tegen de broeikasgassen te strijden en, inzonderheid tegen de CO₂, maar ook om onze afhankelijkheid van fossiele brandstof te verminderen, zijn twee benaderingen mogelijk : energie produceren vanuit hernieuwbare energieën, of minder verbruiken, dit zowel bij de productie van elektriciteit vanuit primaire energie, gas, steenkolen, kernenergie, als tijdens het finale gebruik van energie. Deze twee benaderingen zijn niet in mededinging, maar vullen elkaar aan.

Minder verbruiken terwijl men een gelijkaardig prestatieniveau aanhoudt, impliceert een efficiënter energieverbruik. Nu blijkt het dat uitgedrukt in termen van kosten en potentieel, dat de verbetering van de energie-efficiëntie, zowel op het niveau van verwerking als op dat van het finale energiegebruik, een essentiële piste vertegenwoordigt om het energieverbruik te beperken, en bijgevolg ook onze CO₂ uitstoten.

De Europese Unie heeft zich aldus verbonden tot een beperking met 20 % van haar energieverbruik tegen 2020, dank zij een verbetering van de energie-efficiëntie.

Teneinde over indicatoren en werkmiddelen te kunnen beschikken die het mogelijk maken om de impact te volgen en te evalueren van de maatregelen inzake energie-efficiëntie, die werden genomen in de verschillende lidstaten, heeft de Europese Unie het project ODYSSEUS-MURE opgestart in de jaren 90.

Dit project heeft het mogelijk gemaakt om twee werkmiddelen op te stellen:

- ODYSSEUS : gegevensbasis van de indicatoren inzake energie-efficiëntie en uitstoot van CO₂ per sector en toepassing;
- MURE : gegevensbasis van de maatregelen en beleidsvormen inzake REG aangebracht in de schoot van de Unie.

België heeft vanaf het begin deelgenomen aan dit project d.m.v. de maatschappij ECONOTEC, die eerst werd gefinancierd door het Waals Gewest en vervolgens door de algemene Directie Energie van de FOD Economie.

Op het Belgisch institutioneel niveau betreft energie-efficiëntie zowel gewestelijke als federale materies.

Objectief van het project: de resultaten van de beleidsvormen, die in België inzake energie-efficiëntie worden uitgevoerd, vollediger en verfijnder te evalueren, door het integreren van de federale en gewestelijke gegevens en het harmoniseren van de benaderingen.

Geprogrammeerde actie: de federale overheid, de drie gewesten en de consultants die elk gewest goed kennen associëren, om de volgende opdrachten volgens een gemeenschappelijke methodologie te realiseren:

- op het niveau van de drie gewesten, de gegevens verzamelen die noodzakelijk zijn voor het opstellen van indicatoren door zich te vergewissen van de coherentie tussen deze gegevens en de federale gegevens;
- het vervolledigen van de gegevensbasis MURE betreffende de gewestelijke maatregelen;
- op basis van de indicatoren, een synthetische analyse leveren van de grote tendensen in België betreffende energie-efficiëntie.

Indicatoren: opstelling door de drie consultants van een tussentijds verslag na 8 maand werkzaamheid en een eindverslag na 16 maand. Het eindverslag zal een geheel van beschrijvende fiches omvatten die de evolutie weergeven van de indicatoren per sector en subsector, alsook een synthetische analyse van de grote tendensen.

De samenwerkingsovereenkomst werd ondertekend door de drie bevoegde ministers en de drie consultants die half 2009 bij het project werden betrokken. Er werd ons reeds in januari 2010 een tussenverslag afgeleverd.

Het eindverslag wordt voor november 2010 verwacht.

Project van Europese rondetafel over offshore windenergie

Windenergie is tegenwoordig een van de voornaamste hernieuwbare energiebronnen. Om het broeikas effect te bestrijden en onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen, is het van essentieel belang deze energiebron verder te ontwikkelen, in het bijzonder op zee, waar er nog ongebruikte ruimte is en de wind frequenter waait.

Doelstelling van het project:

- de ontwikkeling van windenergie in het algemeen en in de Noordzee in het bijzonder te bevorderen;
- de totstandkoming van een elektriciteitsnet in de Noordzee tussen de windmolenparken te bevorderen om de voornaamste tekortkoming van de techniek, te weten de variabiliteit van de productie volgens de weersomstandigheden, te ondervangen. Studies hebben immers aangetoond dat er in de Noordzee bijna altijd ergens wind is. Door de verschillende windmolenparken in de Noordzee met elkaar te koppelen, wordt het mogelijk om de productie constanter te houden.

Geplande acties: het organiseren in de tweede helft van 2010 van een Europese rondetafel op hoog niveau in samenwerking met het "European Wind Energy Association" (EWEA).

Indicatoren: aantal deelnemers, gevolgen die aan deze rondetafel zullen worden gegeven.

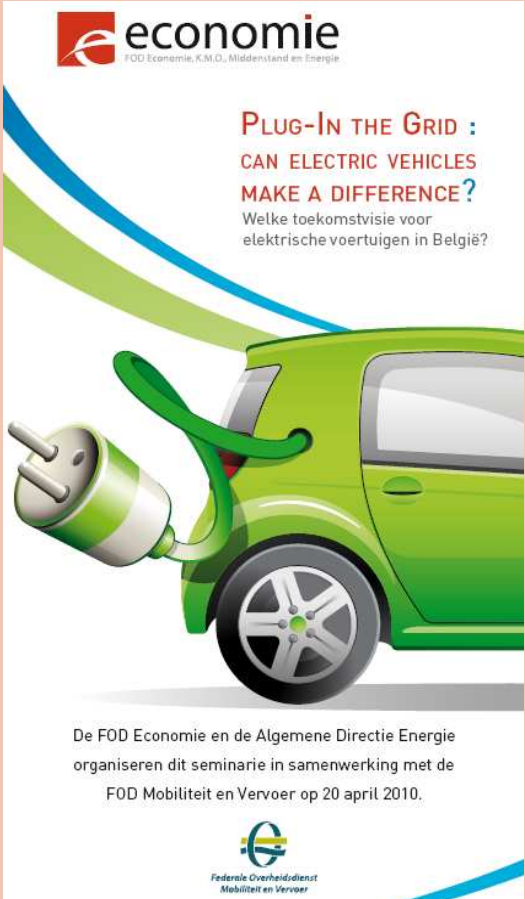
Project van seminarie " Plug-In the Grid : can electric vehicles make a difference "

Indien ze in grote getale zouden worden gebruikt en "slim" zouden worden opgeladen (d.w.z. op het moment dat de vraag voor elektriciteit het kleinst is, zelfs op het moment dat het aanbod hernieuwbare energie het grootst is), kunnen elektrische voertuigen het probleem van duurzame mobiliteit gedeeltelijk oplossen.

Doelstelling van het project: de verschillende Belgische stakeholders mobiliseren om het gebruik van elektrische voertuigen te bevorderen en tot een zo goed mogelijke integratie van het opladen ervan in het beheer van de elektriciteitsnetten te komen, wat de milieuprestatie van deze voertuigen nog zou moeten verbeteren.

Geplande acties: het organiseren in de eerste helft van 2010 van een seminarie over elektrische voertuigen en de integratie ervan in het Belgische elektriciteitslandschap in aanwezigheid van zoveel mogelijke Belgische stakeholders, met inbegrip van de gewestelijke instanties.

Indicatoren: aantal deelnemers, gevolgen die aan dit seminarie zullen worden gegeven.

economie
FOD Economie, K.M.D., Middenstand en Energie

**PLUG-IN THE GRID :
CAN ELECTRIC VEHICLES
MAKE A DIFFERENCE ?**
Welke toekomstvisie voor
elektrische voertuigen in België?

De FOD Economie en de Algemene Directie Energie
organiseren dit seminarie in samenwerking met de
FOD Mobiliteit en Vervoer op 20 april 2010.

Federale Overheidsdienst
Mobiliteit en Vervoer

Dit seminarie werd op 20 april 2010 georganiseerd in samenwerking met de FOD Mobiliteit en Vervoer maar ook de drie gewesten van het land.

Er waren 170 deelnemers vanuit 93 verschillende organisaties (federale en gewestelijke kabinetten, autobouwers en – invoerders, beheerders van de distributie- en transmissienetten voor elektriciteit, Europese universitaire onderzoekscentra, producenten van autotoebehoren, ...).

Naar aanleiding van dit seminarie wordt een project van Belgisch publiek-privaat platform "Be.eV" uitgewerkt. Dit platform zou door de FOD Economie worden geleid en zou tot doel hebben een harmonieuze groei van de markt voor elektrische voertuigen te verzekeren met aandacht voor de consumentenbescherming, de veiligheid van en de aanpassing aan het elektriciteitsnet, in het bijzonder het opladen met energie vanuit hernieuwbare maar intermitterende bronnen (wind- en zonne-energie).

9.2 ALGEMENE DIRECTIE KWALITEIT EN VEILIGHEID

Project "Belgische Afvalbeurs"

De Belgische Afvalbeurs werd opgericht in 1978 en valt momenteel onder de dienst Normalisatie en Competitiviteit van de afdeling Kwaliteit en Innovatie.

De beurs heeft als doel de recyclage van industrieel afval te bevorderen door bedrijven die afval produceren en bedrijven die dit afval als grondstof kunnen gebruiken met elkaar in contact te brengen. Door vraag en aanbod samen te brengen, kan afval in vele gevallen een nieuw leven krijgen door het voor andere activiteiten te gebruiken.

De beurs publiceert zesmaal per jaar een overzicht van het afval dat aangeboden wordt en de grondstoffen die gezocht worden. Deze gegevens worden ook in een databank op het internet ter beschikking gesteld.

The screenshot shows the website 'economie.be' with a navigation menu and search results. The search results are for 'online databank' and show information about the 'Belgische Afvalbeurs' and a search for 'Aanbiedingen - Categorie 3 : Hout en derivaten'.

online databank
Informatieblad van de Belgische Afvalbeurs: Resultaat van uw opzoeking

Zoekcriteria:
 Soort: Aanbiedingen
 Industriële sector: Hout en derivaten
 Lokalisatie: Alle

Aanbiedingen - Categorie 3 : Hout en derivaten

Nr:1.3.1216-WV
Brandbare houtkrullen en -schilfers
 Voor verwarming en vochtopname - dagelijks onbeperkte hoeveelheid, niet in de winterperiode - onverpakt

Nr:1.3.1636-LG
Houtafval
 Partij niet-verontreinigd behandeld houtafval (= terminologie indelingslijst Vlarem 1), afkomstig van productieresten van een meubelfabriek, bekleefde en niet-bekleefde spaanplaat en in kleine mate MDF-platen - ligt reeds geruime tijd in openlucht en kan dus vocht opgenomen hebben - hoeveelheid: ca 350 ton - enig aanbod - zonder verpakking - transport per vrachtwagen met container - gift

Nr:1.3.1681-OV
Sterke en degelijke houten haspels
 Afmetingen: zijflens diameter: 900 mm en/of 1000 mm - kern diameter: 500 mm - breedte: 630 mm - aantal: 26 stuks - digitale foto te bekomen indien gewenst - prijs overeen te komen - transport te voorzien door aankoper of bespreekbaar

Pagina: **1** 2

Onderstaande tabel bevat de gegevens over de activiteiten van de beurs.

Jaar	Gemiddeld aantal aankondigingen per uitgave ¹⁷	Aantal nieuwe aankondigingen
2006	90	13
2007	79	15
2008	80	12
2009	80	18

Doel van het project: de Belgische Afvalbeurs optimaliseren en nieuw leven inblazen om het hergebruik van industrieel afval nog meer te bevorderen.

Geplande acties:

- administratieve vereenvoudiging door verplichte aansluiting en advertentiekosten af te schaffen;
- nieuwe informatiecampagne voor de bedrijven via de beroeps- en sectororganisaties over de aangeboden diensten en recente wijzigingen.

Indicatoren: aantal advertenties, aantal nieuwe advertenties, aantal bezoekers op de website (een teller plaatsen op de webpagina van de Belgische Afvalbeurs).

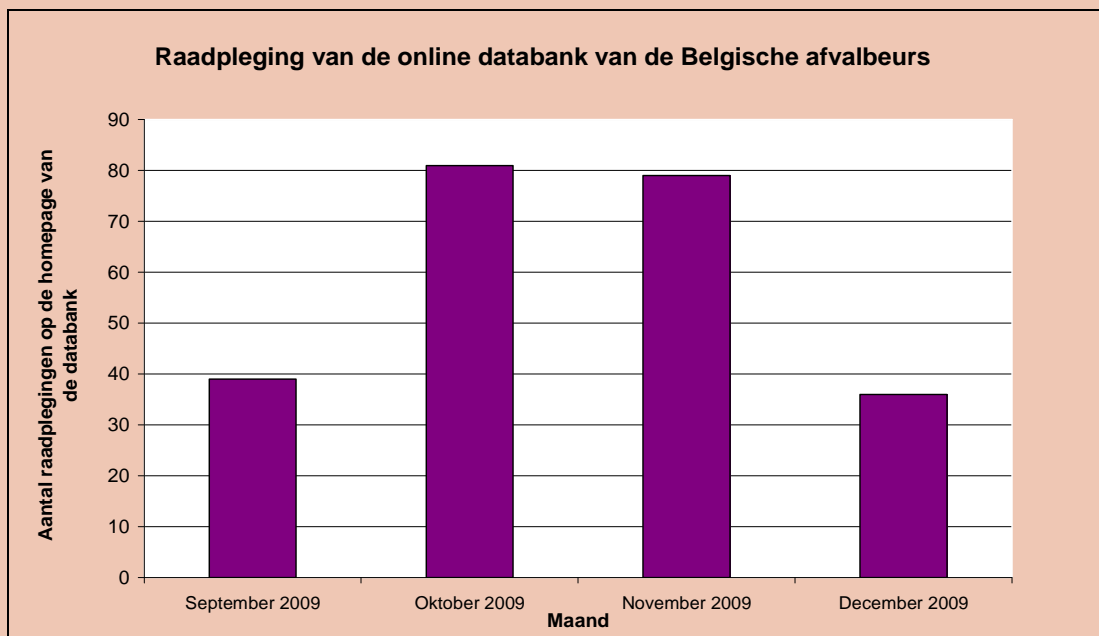
Zoals voorzien in het oorspronkelijke project, werd de kosteloosheid van de toegang tot de Belgische Afvalbeurs ingesteld op 1 januari 2009.

Na de ingebruikstelling van de nieuwe internetsite van het departement in oktober 2009, werd een informatie- en promotiecampagne gevoerd bij de verschillende beroepsverenigingen.

Gelet op de nieuwe advertenties die verschenen in 2009, blijkt dat de promotiecampagne een bepaald effect heeft gehad, dat nochtans moet worden bevestigd in 2010 (zie tabel hierboven).

Sinds de ingebruikstelling van de nieuwe internetsite van de FOD Economie, beschikken wij ook over gegevens betreffende de raadpleging van de pagina's van de site die gewijd zijn aan de Belgische Afvalbeurs.

¹⁷ De advertenties voor een recurrente productie van een "bijproduct" worden herhaald bij elke aflevering. Daarom is het nuttig om eveneens rekening te houden met het aantal advertenties om zich een beeld te vormen van het dynamisme van het systeem.

De raadplegingscijfers lijken aan te tonen dat de voorlichtingscampagne resultaten heeft opgeleverd.

Desalniettemin is de dienst die belast is met het beheer van de Belgische afvalbeurs van plan om in 2010 een nieuwe voorlichtings- en promotiecampagne voor de beroepsorganisaties te voeren alsook om de nodige maatregelen te treffen om de gebruiksvriendelijkheid van de website te verbeteren.

Deze promotiecampagne zal meer gericht zijn dan de vorige aangezien ze rechtstreeks wordt bedoeld voor de verantwoordelijken voor het leefmilieu van de beroepsfederaties (alle federaties beschikken thans over een verantwoordelijke en niet over een dienst Leefmilieu). Deze zullen een basis voor artikel in het interne blad van hun federatie aangeboden krijgen.

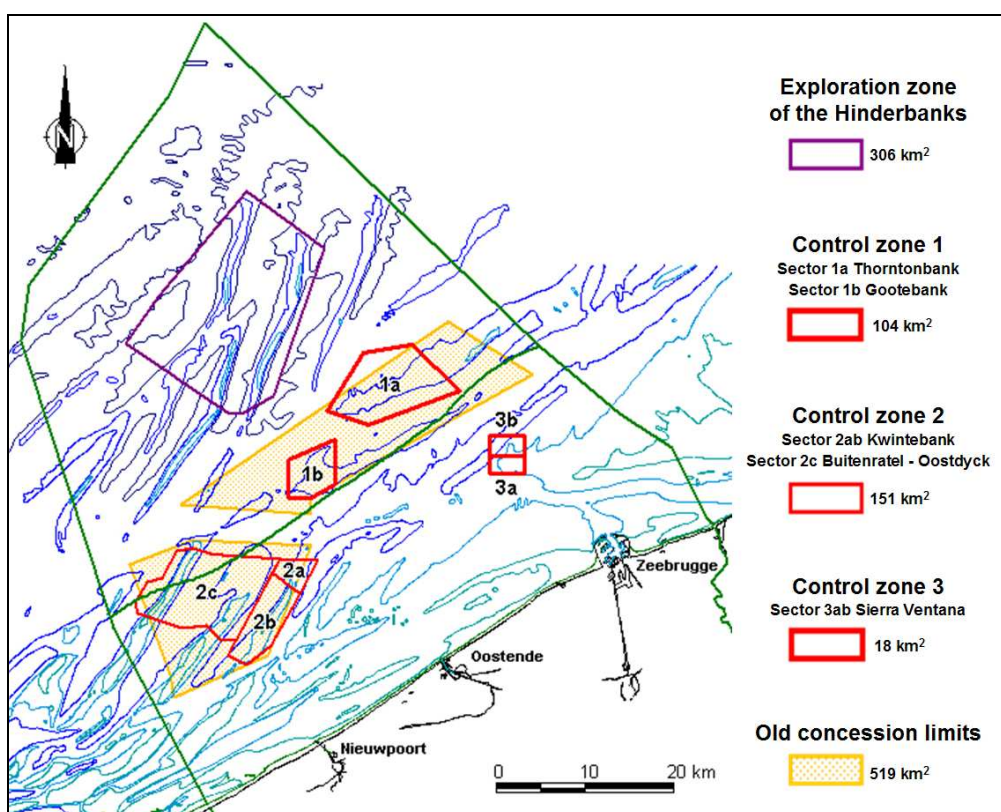
Project "Kartering van de zeebodem in de exploratiezone 4 van het Continentaal Plat"

Dit nieuwe project ligt in de lijn van de wettelijke opdracht van exploratie van minerale bronnen, toevertrouwd aan de dienst Continentaal Plat van de Algemene Directie Kwaliteit en Veiligheid.

De Exploratiezone 4 wordt bepaald door het koninklijk besluit van 1 september 2004. Deze zone van het Belgisch Continentaal Plat wordt hierna in het paars weergegeven op de kaart. Ze dekt een aanzienlijk gedeelte van de "Hinderbanks" en bedraagt een oppervlakte van 306 km².

In de schoot van deze exploratiezone, moeten de zand- en grindafzettingen die economisch interessant zijn gekarteerd worden, met als einddoel de afbakening van nieuwe controlezones die zullen worden vrijgegeven voor winning.

Kaart van de controlezones en de exploratiezone van het Belgisch Continentaal Plat

Objectief van het project

Het voornaamste objectief van dit exploratieproject bestaat in een volledige kartering, in een zeer hoge resolutie, van de aard van de zeebodem en de minerale stoffen in de exploratiezone 4.

Vanuit het milieustandpunt is dit project fundamenteel aangezien het voorziet in het verwezenlijken van een kartering van het mariene woonmilieu en van de gebieden met een hoge biodiversiteit in deze zone.

Dit project zal het mogelijk maken om de toekomstige concessies te bepalen die zullen worden geopend voor de winning en tevens de te beschermen gebieden in de schoot van deze zone. Dit eindwerk zal worden uitgevoerd in overeenstemming met onze collega's van leefmilieu, van de UGMM en de Vlaamse Gemeenschap, in de schoot van " *de raadgevende commissie belast met de coördinatie tussen de administraties die betrokken zijn bij het beheer van de exploratie en de exploitatie van het continentaal plat en de territoriale zee*" (KB van 12 augustus 2000).

Geplande acties:

- campagnes van metingen op zee om een volledige akoestische weergave van de zone 4 te verzekeren met de nieuwe multibeam sonar EM3002D, geïnstalleerd aan boord van het onderzoeksschip Belgica in het kader van een vorig EMAS-project;
- gegevensverwerking : de verbeterde akoestische gegevens zullen het mogelijk maken om uit te voeren:
 - een modellisering van de geomorfologische bathymetrie van de zeebodem;
 - een modellisering van het niveau van akoestische energie dat wordt teruggestraald door de interface water-sediment;
 - een akoestische classificatie van de zeebodem; de akoestische classificatie zal correleren met de aard van het oppervlakesediment door monsterneming van sedimenten en videobeelden.
- opstelling van verschillende kaarten met economische- en milieu-informatie:
 - numerische terreinmodellen met een verschillende resolutie;
 - kaarten van de hellingen en oriëntaties;
 - kartering van de sedimenten;
 - kartering van de minerale bronnen;
 - kartering van de habitats, van de zones met een grote biodiversiteit;
 - quantificatie van de impact van de visvangst.

Het geheel van de gegevens zal worden geïntegreerd in het systeem van geografische gegevens van het Continentaal Plat (SIG) en ter beschikking worden gesteld van de medespelers (sector, experts, wetenschappers, ...).

De bepaling van de zones die mogen worden geopend voor winning in de schoot van deze zone 4 zal gesteund zijn op de resultaten die verworven werden in het kader van dit project (zie het objectief van het project).

Indicatoren:

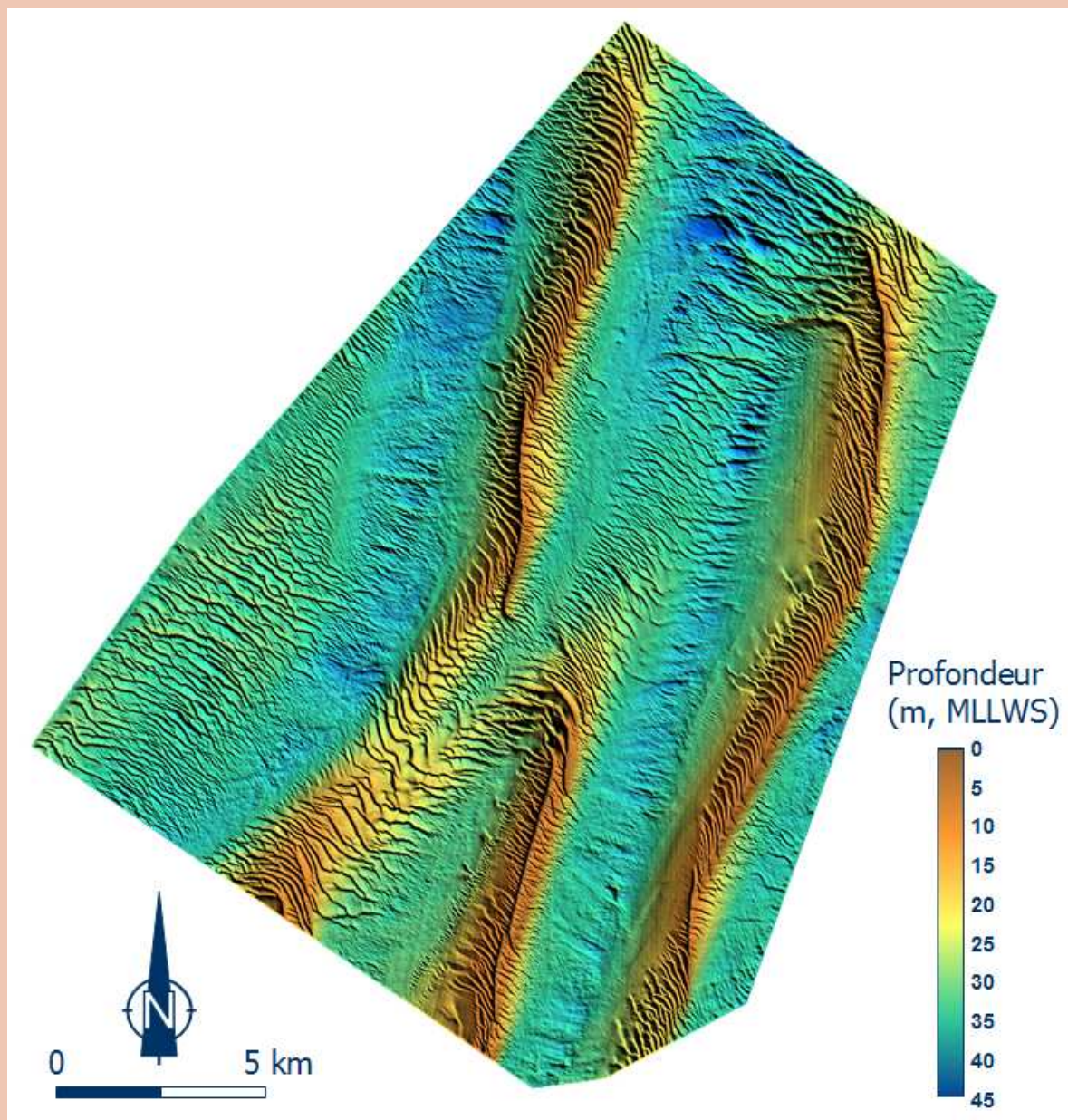
- voorstelling aan de Raadgevende Commissie die gelast is met het verzekeren van de coördinatie tussen de administraties die belang hebben bij het beheer van de exploratie en de uitbating van het Continentaal Plat en de territoriale zee, van een volledig verslag over de werken die in dit kader werden uitgevoerd;
- wetenschappelijke evaluatie van het project door de Raadgevende Commissie.

4 metingcampagnes aan boord van de BELGICA, telkens van 2 tot 4 dagen uitgevoerd in de tweede helft van 2009, hebben het mogelijk gemaakt om alle noodzakelijke gegevens te verzamelen.

De bathymetrische verwerking van de gegevens werd uitgevoerd einde 2009 begin 2010 om een terreinmodel met de resolutie 2x2 m (kaarten op 1/25000) te verkrijgen.

Bathymetrisch model van de exploratiezone 4 van het Belgisch Continentaal Plat

De nieuwe werkstations 64 bits werden verworven door de dienst Continentaal Plat en zijn thans operationeel. Zij zullen het mogelijk maken om tijdens de komende maanden het tweede gedeelte van het project te realiseren, namelijk de interpretatie in sedimentologische termen van de akoestische gegevens om de aard van de diepte te bepalen en dus zijn potentiële biologische rijkdom.

9.3 ALGEMENE DIRECTIE CONTROLE EN BEMIDDELING

Algemene enquête "vervalste kilometerstand"

De wet tot beteugeling van bepaalde vormen van bedrog met de kilometerstand van voertuigen van 11/06/2004 heeft tot doel de bescherming van de verbruiker door hem de zekerheid te geven dat het voertuig dat hij tweedehands kocht wel degelijk de aangegeven kilometerstand heeft.

Deze bescherming wordt verzekerd door de opvolging van de kilometerstand van de voertuigen, die georganiseerd wordt door de wet die voorziet in de registratie van de kilometerstand van elk voertuig in de verschillende "levensfasen" (onderhoud, technische controle...) door een vereniging die hiervoor werd opgericht, de vzw. Car-Pass.

De verkopers van tweedehandsvoertuigen moeten aan de potentiële koper een certificaat verstrekken, een "car-pass", die alle gegevens betreffende het voertuig herneemt waarover de vereniging beschikt (verschillende kilometerstanden van het voertuig en de registratiedatum ervan).

Deze wet heeft eveneens een positieve invloed op het leefmilieu, aangezien de naleving ervan het mogelijk maakt om te vermijden dat de eigenaars van versleten voertuigen, die potentieel vervuilender zijn, ze voort gebruiken omdat zij menen dat hun wagen gelet op de lage kilometerstand, minder versleten is dan dat dit in werkelijkheid is.

In 2008 is de Algemene Directie Controle en Bemiddeling overgegaan tot een controlecampagne, genoemd "algemene enquête", om de goede naleving van deze wet te verifiëren.

De resultaten van deze algemene enquête werden voorgesteld bij het bijwerken van de milieuverklaring 2009. Gelet op deze resultaten, heeft de Algemene Directie Controle en Bemiddeling zich ertoe verbonden "om in de toekomst oplettend te blijven inzake de naleving van deze wetgeving".

Zo werd er in 2009 een nieuwe algemene enquête uitgevoerd: 162 ondernemingen van de sector tweedehandsvoertuigen werden gecontroleerd. Deze enquête resulteerde in het opstellen van 70 Pro Justitia's en 29 processen-verbaal van waarschuwing.

Algemene enquête "Informatiegegevens betreffende het brandstofverbruik en de uitstoot van CO₂"

De Algemene Directie Controle en Bemiddeling heeft een algemene enquête uitgevoerd in 2009 om de naleving van het Koninklijk Besluit van 05/09/2001 te verifiëren "betreffende de beschikbaarheid van consumenteninformatie over het brandstofverbruik en de CO₂-uitstoot bij het op de markt brengen van nieuwe personenvoertuigen". Het is noodzakelijk om het verband te verklaren tussen de naleving van deze wetgeving en de bescherming van het leefmilieu.

Deze algemene enquête heeft het mogelijk gemaakt om 516 documenten te controleren, voornamelijk 500 publicitaire invoegingen vanuit de verkoopsector van nieuwe voertuigen en 16 publicitaire folders opgesteld door de grote merken van de automobielsector.

In het totaal werden 11 Pro Justitia's opgesteld wegens overtredingen van het Koninklijk Besluit van 05/09/2001 betreffende CO₂-uitstoot tegen garagehouders en een groot merk uit de autosector.

10 VERKLARING VAN DE MILIEUVERIFICATEUR OVER DE VERIFICATIE- EN VALIDERINGSWERKZAAMHEDEN

AIB-Vinçotte International N.V., EMAS-milieuverificateur met registratienummer BE-V-0016 geaccrediteerd met als reikwijdte 10, 11, 13, 16, 18, 19, 20 (excl. 20.51), 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30.2, 30.9, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 49, 52, 53, 58, 59, 60, 70, 71, 74, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 94, 95, 96, 99 (NACE-code) verklaart dat hij heeft geverifieerd de vestiging zoals vermeld in de bijgewerkte milieuverklaring van de organisatie FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie met registratienummer BE-BXL-000014 voldoet aan alle eisen van Verordening (EG) nr. 1221/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS).

Met de ondertekening van deze verklaring verklaar ik dat:

- de verificatie en validering volledig overeenkomstig de voorschriften van verordening (EG) nr. 1221/2009 zijn uitgevoerd;
- uit het resultaat van de verificatie en validering blijkt dat er geen aanwijzingen zijn dat niet aan de toepasselijke wettelijke milieuvoorschriften is voldaan;
- de gegevens en informatie van de bijgewerkte milieuverklaring van de organisatie betrouwbaar, geloofwaardig en juist beeld geven van alle activiteiten van de organisatie binnen de in de milieuverklaring vermelde reikwijdte.

Dit document is niet gelijk aan een EMAS-registratie. EMAS-registratie kan alleen worden gedaan door een bevoegde instantie in de zin van Verordening (EG) 1221/2009. Dit document wordt niet gebruikt als een zelfstandig stuk openbare communicatie.

Gedaan te Brussel op 2/8/2010

Handtekening

ir. Paul OLIVIER,

Voorzitter van de Certificatiecommissie.

De cyclus van 3 jaar betreft de jaren 2007, 2008 en 2009 - milieuverklaringen 2008, 2009 en 2010. De voorliggende bijwerking is dus de tweede en laatste update van de cyclus: een nieuwe cyclus zal in 2011 aanvangen.

